

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“ № 24.

РЕВОЛЮЦІЯ В НЕБЕЗПЕЦІ!

ВІДЕНЬ — КИЇВ

1 9 2 0

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Групи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

- № 1. Винниченко В.:** Всесвітня революція. Відень, 1920, 16^о, 16 стор.
- № 2. Винниченко В.:** Українська державність. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 3. Левинський В.:** Соціялістична революція і Україна. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 4. Паламар Г.:** Капітал, колоніальні народи і більшовизм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 5. Шаповал М.:** Інтелігенція і пролетаріят. Відень, 1920, 16^о, 36 стор.
- № 6. Винниченко В.:** Політичні листи. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 7. Левинський В.:** Релігія, наука і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 8. Стах П.:** До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

РЕВОЛЮЦІЯ В НЕБЕЗПЕЦІ!

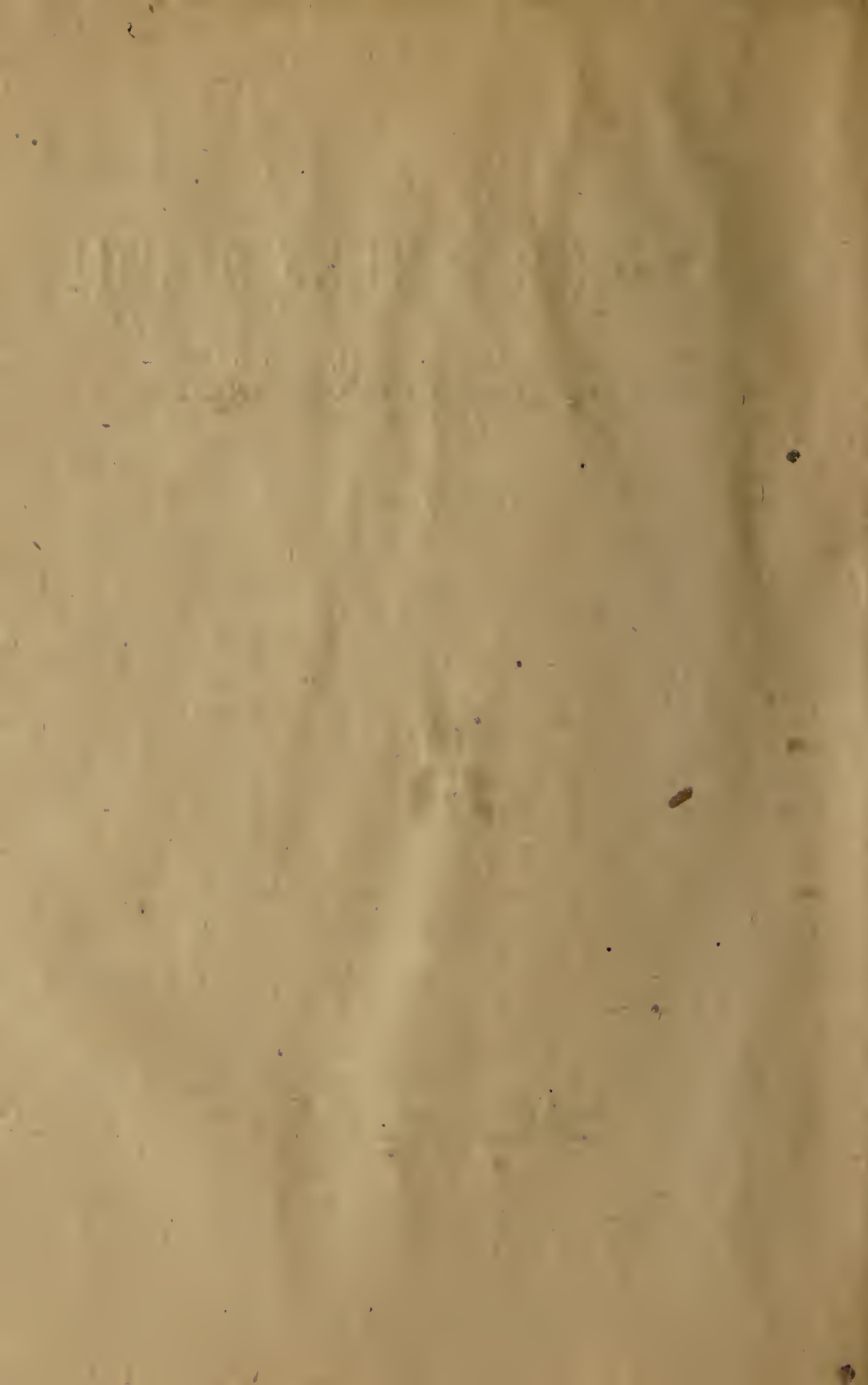
(ЛИСТ ЗАК. ГРУПИ. У. К. П. ДО КОМУ-
НІСТІВ І РЕВОЛЮЦІЙНИХ СОЦІАЛІСТІВ
:-: ЕВРОПИ ТА АМЕРИКИ) :-:

[З 2 додатками]

ВІДЕНЬ — КИІВ

1 9 2 0

Шановні Товариші!

Революція в Росії і на Україні стоїть перед великою небезпекою. А наскільки ця революція є частиною революції всесвітньої, остільки ця небезпека загрожує й усьому визвольному рухові світового пролетаріату. Через те кожний, хто прийняв ідею соціалістичної всесвітньої революції в свій світогляд і свою акцію, хто щиро, гаряче й дієво зацікавлений в перемозі експлуатованих кляс над клясами визискувачів, той тим самим прийняв на себе й відповідальність за кожний рух революції, за ті чи інші жертви, за успіхи й поразки її.

І тому обов'язком кожного революціонера є свідоме, уважне й обдумане відношення до всіх засобів і методів боротьби за спільну справу визволення всіх поневолених. Революція на Сході Європи не є справою тільки Росії та руських, а тому відповідальність за неї мусять нести всі революціонери.

На цій же підставі й Закордонна Група Української Комуністичної Партії вважає за свій обов'язок і право звернути увагу європейських і американських товаришів на ту небезпеку, яка зараз дуже загрожує революції в Росії і на Україні.

Звідки ж іде ця небезпека? На чім вона ґрунтується?

Прихильники та оборонці провідниці російської революції, Російської Комуністичної Партії, намагаються пояснити майже всі негативні явища в Росії головним чином блокадою західно-європ. імперіялізму та контрреволюцією. Коли б, мовляв, не було блокади, то всі дефекти економічного життя швидко було б усунуто і тим заспокоєно невдоволення мас, яке походить тільки з економічного стану Росії; коли б не було контрреволюції, то не було б і де-яких різких політичних, адміністративних та інших явищ.

З другого боку, контрреволюціонери різних соціально-політичних відтінків, починаючи з соціал-патротів і кінчаючи реакційним чорносотенством, стараються іменню комунізм та систему радянської влади представити єдиною причиною і тяжкого економічного стану Росії та України, й невдоволення народніх мас. При цьому ідеологи контрреволюції наводять цілу низку фактів і явищ, які мають дискредитувати іменню революцію, комунізм і радянську владу в очах не тільки світової буржуазії, але й пролетаріату.

Комуністи ж усякими способами й засобами силкуються заперечувати ці факти, ховати їх од світу, замовчувати.

І та й друга сторона на голому факті існування чи неіснування певних явищ хочуть виправдати свої соціальні позиції.

І коли б правильність цих позицій, дійсно, залежала тільки від факту існування тих явищ, то треба було би признати позиції контрреволюції більше правильними, бо ті факти справді в більшості суть.

Але річ не в тих чи інших явищах, а в причинах їх. І от тут треба виразно зазначити, що одна з причин цих явищ є не в тому, що в Росії відбувається соціалістична революція й існує радянська влада, а в тому, що ця революція там костеніє, мертвіє, не розвивається, а занепадає, що іменно радянської влади там уже майже немає.

Це звучить абсурдом: в соціалістичній, радянській Росії, яка перша розпочала революцію, яка провадить її більше трьох років, яка стоїть на чолі всесвітньої революції, в цій самій Росії революція занепадає і в ній же радянської влади в дійсности немає! Ці слова можна би назвати наклепом, провокацією. Але кожний щирий комуніст, що по-знайомиться зі станом річей в Росії, а осо-

бливо з методами, політикою й тактикою керуючої революцією Російської Комуністичної Партії, та всіма тими наслідками, які походять од того, буде змушений, хоч з тривогою й болем, визнати справедливність такого виводу. І питання для такого комуніста буде тільки в тому: чи замовчувати далі всі ті явища й причини їх, а тим самим, значить, ухвалювати їх, сприяти їхньому заглибленню й закоріненню, чи винести їх на суд, на обмірковання, на вирішення комуністичних революційних організацій усього світу, щоб тим самим вплинути на зміну причин тих явищ, що загрожують революції в Росії й на Україні.

На думку Закордонної Групи Української Комуністичної Партії даліше замовчування певних явищ російської революції в теперішній стадії їх розвитку не тільки вже не користне, а навіть дуже шкідливе. Поки не пізно, їх треба винести на суд критики, треба всім комуністам і революційним соціялістам усіх націй активно вмішатись у справу революції в Росії і на Україні. Вважається загально в російських ком. кругах, що кожне слово критики Рос. Ком. Партії, не тільки її програми, але й методів і тактики, є вже контрреволюція. Цим терорізується не тільки всякий почин, але і всякий інстинкт самокритики, без якої ніяка діяльність і особливо користно-творча діяльність

просто немислима. Треба знайти мужність з погляду революції, в інтересах революції, та з погляду ідейної соціально-політичної рідности з тою самою Рос. Ком. Партією, — взяти під рішучий, об'єктивний розгляд ті негативні явища рос. революції, які зараз загрожують революції в Росії і на Україні, а які ні війною та її наслідками, ні блокадою, ні навіть тяжким економічним станом Росії і України пояснити не можна.

Тактика ховання негативних явищ, являється, повторяємо, шкодливою, бо контрреволюційна преса все одно що дня виносить їх на світ, не зустрічаючи авторитетних і переконуючих заперечень.* Тільки ідеологи контрреволюції дають цим явищам такі пояснення, які скріпляють соціальні позиції контрреволюції і капіталізму та підривають довіря і прихильність широких європейських працюючих мас до самої ідеї комуністичної революції та радянської влади.

На наш погляд, є дві причини, які нині викликали кризу революції в Росії і на Україні: це теперішня тактика Російської Комуністичної Партії, яка взяла в свої руки виключний провід соціалістичної революції в Росії і на Україні та її національна політика.

II.

Характерним, кричущим явищем російської революції в сучасному її періоді, являється внутрішнє протиріччя між деклярованою комуністичною програмою і формами та методами її здійснювання, що часто стоять в цілковитій суперечності з самим духом комунізму й являються гальмуючим і регресивним фактором революції.

Мова йде не про суму та якість революційних досягнень, які також не відповідають деклярованій програмі, а які в належній мірі можуть бути здійснені тільки протягом довгого процесу.

Мова йде не про негайне здійснення „соціалістичного раю“ в таких аграрних країнах, якими є Росія і Україна, і до того винищених та зруйнованих світовою різнею народів. Ні! Ця суперечність має своє джерело в самій організованій, людській волі, у волі тих, яких історичні умови винесли на найбільш відповідальний пост перед історією, перед пролетаріатом всіх народів і перш за все перед власним пролетаріатом.

Соціалістична революція відбувається тільки тоді з успіхом для соціалізму, коли розвиток її відповідає отсій кардинальній умові: зміні матеріальних умов людського громадянства мусить відповідати відповідна зміна його психічного буття.

Поняття „людське громадянство“ тут до певної міри не на місці. В тій фазі розвитку людського громадянства, яка є перехідною від капіталізму до соціалізму, а в якій пролетаріят захоплює в свої руки політичну владу, можемо говорити тільки про сам пролетаріят, себ-то про трудящі маси міста й села.

Коли пролетаріят бере сам свою долю у власні руки, то натуральна річ, що він має рішачий вплив на матеріяльні умови свого існування. Але по скільки авангардом пролетаріату є його партія, пролетарська партія, свідома своїх завдань і цілей, то в соціялістичній революції комуністична партія має всі можливості впливати на зміну матеріяльних, а тим самим і психічних умов існування трудящих мас в соціялістичнім напрямі.

Зміну матеріяльних умов провадиться шляхом знищення системи анархічного капіталістичного господарства з його правом приватної власності і переведення його на систему соціялістичного. Захопивши політичну владу, комуністична партія експропріює експропріаторів, усупільнює засоби продукції, нищить панування капіталістичних клас, словом вносить основну зміну продукційних відносин в громадянстві.

І коли комуністична партія стоїть на висоті свого історичного завдання, коли її ряди переняті на скрізь цим завданням, коли

їх розум, серце й совість віддані всеціло соціалізму, себ-то ідеї визволення пролетаріату, а разом з тим і усеї людськості з усіх кайдан, які їх дотепер гнітили і гнітять, то можна бути певним, що їх творча праця і енергія в напрямі зміни матеріальних умов, трудящих мас, при найбільших труднощах цієї праці сприятиме процесові гармонізації психічного буття зі зміненими продукційними й соціальними відносинами. Величезна робота втягнення працюючих мас в нові способи й форми думання й світовідчування, революціонування живої робітничої сили, цього величезного фактора в революції й господарстві будуть розвиватися з успіхом.

Без відповідного розвитку цього психічного буття у трудящих мас процес матеріальної соціалізації громадянства єсть у самій своїй основі загрожений, а тим самим загрожена й сама соціалістична революція.

Російська Комуністична Партія, захопивши в октябрі 1917 р. політичну владу, поклала найпершим своїм завданням знищити весь апарат буржуазної держави, знищити економічно буржуазію і перевести соціалізацію продукції. Це було колюсальне, історичне завдання її. Це завдання в певній мірі вона виконала. Кажемо: в певній мірі. Бо його зреалізування є питанням не місяців і двох, трьох років, а довгого часу. Бо це є цілий процес.

Але яка-ж кольосальна різниця між початковою стадією соціалістичної революції в Росії (1917, 1918 і почасти 1919), а теперішньою, що почалась з того моменту, як значіння й сила рад (советів) упали, а їх місце заняли абсолютний централізм і система так зв. „єдиноличія“!

При рівних умовах розвитку революції був тоді серед робітничих мас міста й города та звязаної з ними всіми своїми інтересами інтелігенції той святый запал й одушевлення, який охоплює людину, переняту тільки великою ідеєю, такою ідеєю, що вмерти за неї є солодкою річчю. Душа робітника перетоплювалася. Вона наповнювалася змістом усього того, що на його очах діялося і змістом безпосереднього будучого розвитку. Революція „робилась“ коллєктивом, робітничого масою. І вона в ній і нею жила. Між ціллю та методами й засобами її здійснення не було протиріччя. І це мало значіння не тільки льокальне, національне, а інтернаціональне. Російська революція стала двигуном всесвітньої революції.

Яка-ж відмінна картина соціалістичної революції в Росії і на Україні тепер!

Вона костеніє й мертвіє. Маси в повній апатії і невдоволенню. Їх порушує тепер сила і примус, а не святый запал і огонь революції. А це невдоволення приймає иноді грізні форми. Чим усе це пояснити?

Розуміється, психічне буття, свідомість, активність, нові способи думання й світовідчування робітничих мас залежать від нових продукційних відносин, зміна в останніх буде відповідно перетворювати й свідомість учасників їх. Це було б зовсім правильно, коли б свідомість людська воля не входила одним із складових факторів усього процесу революції, коли б перетворення соціального ладу відбувалось стихійно, незалежно від хотіння й керування людської організуючої сили.

Але ж проводирі Російської Ком. Партії з повним правом посилаються на роль й значіння свідомої волі в революції, показуючи на свою програму й тактику, як на організуючий і направляючий фактор в усьому русі.

І от, коли приступити до уважного й об'єктивного аналізу цього формуючого й направляючого революційні сили фактору революції, до політики й тактики Рос. Ком. Партії, то тут і виявиться отте кричуще протиріччя між ціллю та методами й засобами її здійснення, яке зараз особливо впадає в очі.

Коллективізм є основа комуністичного вчення, комуністичного господарства, комуністичної психіки. Комунізм одкидає святість авторитетів, домінуючу роль осіб в історії, індивідуалізм і абсолютизм у діяльності людей. Але кожному відомо, що ніколи ще в Росії святість

авторитетів не підносились так високо; не піддержувалась так безоглядно, як комуністичною партією в Росії, ніколи здається критика й сумнів у непогрішимості осіб не заборонялась і не каралась так, як забороняється і карається в Росії. Індівідуалізм і абсолютизм являються признаними, ухваленими методами організації революційних сил; „єдінолічіє“ в партії, в органах влади, управління й господарства, зведення колективів до ролі статистів при індівідуумах є нормальне явище в сучасній Росії і на Україні. Ясно, що, маючи в основі своєї організуючої діяльності такі принципи, тактика Рос. Ком. Партії не є в силі провадити з успіхом процес зміни психічного буття пролетаріята, не може організувати його свідомість в комуністичному дусі, навпаки такими методами вона затвержує в психіці мас старі індівідуалістичні форми думання, старі психічні звички, старі етично-соціальні нахили, заложені й затвержувані віками абсолютистичного й капіталістичного анархо-індівідуалізму. Через ці методи робітничі маси в революцію не втягуються, вони являються пасивним матеріалом, яким авторитарно оперує невелика група людей. Не беручи активно, безпосередньо участі в творенні нових відносин, маси не можуть розвивати своєї класової й колективістичної свідомості, а через те революція для них являється незрозумілим, тяжким,

хаотичним, а тому ворожим процесом. Більше того: методи „єдинолічія“, індивідуалізму й персонального централізму, що є наслідком своїм мають сухий бюрократизм та бонапартизм; вносять надзвичайну деморалізацію в робітничі маси. Бачучи приклади партійних відповідальних робітників, що не підлягають в своїй діяльності ніякому контролю з боку колективу і не несуть відповідальності перед ним, бачучи, як ухвалене „єдиноліччє“ несе з собою привілеї особам, маси гублять повагу до самої ідеї колективності, в них починає розвиватися персональний еґоїзм, прагнення до захоплення якомога більше цінностей для себе. Сервілізм перед дужчими, занепад ідейності, відсутність колишнього революційного запалу, примітивний індивідуальний утілітаризм — тепер загальне явище серед партійних і непартійних мас російського й українського пролетаріату. Так само не рідке явище, що широкі маси до всяких лозунгів, відозв, заяв, проклямацій ставляться з скептичним застереженням: „Е, це ми вже давно чуємо, а що саме правда, то невідомо“. І легко собі уявити, як нехтування „правдою“, се-б-то погодженням, гармонізацією формул з діями, вносить розклад в етику середніх людей, як ослаблює їхню волю і готує з них звичайних соціальних паразитів і лицемірів. Простий розум не бачить через цю подвоєність ніякої різниці між попередніми вла-

дами й владою комуністів: і ті крали, хабарничали, брехали, робили хороші заяви й декларації, так і тут так само все робиться. Ідея справедливості, ідея соціальної й економічної рівності таким курсом політики надзвичайно захитана. Маси не можуть абстрагувати, не можуть робити аналізів законів революції й жити майбутніми перспективами; вони будують свій світогляд, свою віру, свої симпатії на конкретних, теперешніх явищах, вони їх бачать, з них виходять у своїх оцінках, у них вірять. Вони не можуть мислити, як теоретики: перемога революції в далекому майбутньому принесе справжню рівність і правду. Маси інстинктом схоплюють тенденції тої чи инчої політики й відповідно тому реагують. А сучасні тенденції не обіцяють їм ні рівності ні справедливості. Вони бачать, що комуністи-комісари беруть хабарі, крадуть, розкошують, живуть як „буржуї“, а робітники працюють, голодують, бідують. І що далі, то ці тенденції збільшуються, закорінюються, народжується немов якась нова буржуазія „совбурія“ (совітська буржуазія), ніби нова кляса визискувачів, яка живе з робітничої надвартості, яка своїм існуванням і соціальним станом фактично топче ногами ідею знищення панування паразитарних кляс. Яка ж різниця між колишніми царськими хабарниками і паразитами-чиновниками і комуністами-комісарами, „сов-

бурами“? На віщо ж битись, голодувати, коли за царських чиновників робітникам принаймні легше, ситніше й тепліше жилося? Що ж таке соціалізм, комунізм, революція? В заявах, декляраціях тільки?

От-так почуває і мислить багато з робітничих несвідомих мас Росії й України. А серед кращих, свідоміших елементів робітництва росте апатія, зневірря, пригніченість, невдоволення.

І головною причиною такого явища є не економічний стан, не боротьба з контрреволюцією, а тактичні методи проводирів правлячої партії, дізгармонічність між ціллю і засобами, непогодженість між заявами, резолюціями, декляраціями з одного боку і фактами, ділами, реальною щоденною політикою — з другого.

Така є картина дійсного стану революції в Росії й на Україні. А через те, наприклад, такі питання, як диктатура класи, пролетаріату, чи диктатура партії (що так дебатуються в Європі) в Росії не істнує, бо там ні диктатури пролетаріата, ні диктатури партії немає, там є диктатура осіб, авторитетів, невеличкого абсолютного центру. Партія, як така, не є партією в звичайному розумінню цього слова. Ні течій, ні напрямів у ній немає, крім наряду авторитетів. Всякі спроби тво-

риту щось нове, боротися за нові методи хоч би в середині партії, бюрократично караються. Ні свободи слова, ні свободи зібрань в партії немає.

Ідеологи таких методів тактики аргументують їх революційною доцільністю й необхідністю, — „інакше неможливо“: коли допустити волю агітації й пропаганди хоч би навіть комуністичних, але інакше від центру мислячих течій, то при відсталості, нерозвиненості, незвичці російських народніх мас до організації, при їхній малій класовій свідомості настане дезорганізація, розпад і загибель революції. Тільки силою залізного кулака й військовою дисципліною можна вдержати в цілості і партію і владу. Через те, мовляв, і дійсної влади совітів допускати неможливо, і в самій партії всяку „ересь“ треба рішуче убивати.

На нашу думку, це є признання в неможливості взагалі соціалістичної революції в Росії. Але ж тоді треба це чесно, голосно, отверто признати, здати свої позиції й не приносити зайвих жертв.

Ми, українські комуністи, тримаємось инчого погляду, ми думаємо, що дійсно соціалістична революція в Росії і на Україні не тільки можлива, але й може укріпитися і побідити. Тільки для того насамперед потрібні инчі методи провадження її серед широких

мас. Не тільки „можливо инакше“, а необхідно потрібно инакше. Не маси винні, а політика партійних вождів. Коли б ця політика була инча, коли б Російська Комуністична Партія була дійсно живим, творчим організмом, плоттю від плоті робітництва, маси з ентузіазмом ішли би за нею, вірили їй, творили революцію разом з нею. Коли ж партія почала перетворюватись у бюрократичний апарат, коли стала одриватись од мас і втворювати з себе якусь упрівілейовану касту, не довіряючи робітничим масам, сумніваючись у них і навіть боячись їх, коли вся революційність партії на місцях стала виливатись у ряд паперових циркулярів, декларацій і канцелярської „волокити“, то маси почали одходити, одриватись од партії, а тим самим почався одход і від тих ідей, які проголошувались партією. Недовірря стало обопільним. Недовірря стало переходити в ворожнечу, особливо розогріте злочинною, провокаторською діяльністю місцевих, призначених „бонапартиків“ - комуністів, що попримазувались з матеріальних інтересів до комунізму. Ця ворожнеча стала навіть подекуди бути причиною озброєних повстань. І зовсім не рідко можна побачити таке характерне явище, особливо на Вкраїні: повстанці, виступаючи проти існуючої влади, заявляють: „ми — большевики, ми за радянську владу, але геть комуністів і комісарів“.

В цих наївних лозунгах об'єктивному обсерваторові можна побачити старі симпатії мас як до колишніх большевиків, так і до системи радянської влади. „Комуніст“ же і „комунія“ для них є тепер символ безправності, бюрократизму, насильства, антидемократизму. В заявах і деклараціях провідників сучасного курсу комуністичної політики часто говориться, що в Росії здійснюється й існує справжня демократія, робітниче-селянська. На жаль, це тільки хороші заяви, які завдають повну брехню дійсності. В вище-наведених лозунгах повстанців звучить протест самих народніх мас проти топтання принципів робітничої демократії, а так само проти наклепів, ніби більшість повстань провадиться під контрреволюційними гаслами, за буржуазну демократію.

Розуміється, ґрунтом для повстань переважно являються економічні причини. Село, будучи тепер головним продуцентом матеріальних цінностей (а також повстанського руху), не маючи компенсації від міста за свої цінності, вступає з ним у конфлікт. Невдоволення мас (як села так і міста) на ґрунті тяжкого економічного стану є скрізь, його радикально можна знищити тільки відновленням господарства. Але доцільна революційна політика повинна полягати не в тому, щоб доводити невдоволення до гострих вибухів, а щоб усякими способами стриму-

вати його. Методи ж, наприклад, аграрної чи продовольчої політики російських комуністів настільки не доцільні, настільки не революційні, що їх можна назвати на підставі тих наслідків, що вони дають, просто провокаційними й контрреволюційними. Маса сільської бідноти цими методами не тільки не втягується в комуністичну свідомість, а навпаки немов навмисно відштовхується від неї.

III.

Ілюстрацією наших загальних висновків може послужити лист тов. В. Винниченка до українських робітників і селян, який вважаємо відповідним тут в цілості навести:

Товариші!

Мій приїзд на Україну, переговори з Ц. К. Р. К. П. і К. П. (б.) У. про вступ у партію й правительство, а також, нарешті, мій виїзд з України викликають різні чутки та пояснення, що часто не відповідають дійсності. Через те вважаю за свій обов'язок коротко й об'єктивно здати перед Вами у цій справі відчит. На жаль, я не маю змоги (через незалежні від мене обставини) оголосити цього листа в пресі (на Україні), щоб дати справоздання перед широкими масами, тому прохаю кожного товариша поширити цього листа хоч в писаному вигляді якомога більше.

Єдиною метою мого приїзду на Україну було бажання взяти активну участь в обороні революції й будівництву української робітничо-селянської державності. Виїзжаючи з-за кордону, я закликав найчеснішу частину української еміграційної інтелігенції рішуче стати на бік совітської України, їхати за мною туди й не дбаючи ні про які почесні посади, ролі й т. п., щиро, чесно, самовіддано взятись

до тяжкої, чорної, великої роботи соціального й національного визволення віками гнобленого нашого народу.

І от така гірка іронія, що я, як раз ось тої роботи, до якої кликав других, не міг для себе дістати; а за те діставав більш те, проти чого застерігав: почесні посади, портфелі, матеріальні вигоди, словом усе те, що може задовольнити честилибність і особистість. Чотири місяці мого перебування в Росії й на Україні марно пішли на змагання взяти дійсну, активну участь у праці. Мені пропонувалося бути членом українського совітського уряду, бути навіть заступником голови Ради Народніх Комісарів і народнім комісаром з тим або инчим портфелем. Здавалось би, що цим ніби вже давалася можливість дійсної і великої роботи. На жаль, роботи в цих посадах як раз і не було, бо я міг тільки мати голі титули без можливості виконувати яку небудь конкретну функцію в уряді, що мала би значіння для державного будівництва Радянської України.

Причина такого чудного явища полягає не в тому чи иншому відношенню до моєї особи, а в загальній тактиці й політиці як у цілій Росії так і на Україні керуючого центру революції, — Російської Комуністичної Партії. Основна риса цієї політики є абсолютний централізм як у партії, так

і в усіх галузях її діяльності, — економічній, державній, політичній, національній і т. д. Але цей централізм стоїть у глибокій суперечності з програмою партії й тенденціями самої революції. Через те вся діяльність керуючої партії має дві сторони: одну — формальну, програмову, декларативну, другу — дійсну, реальну, не декларативну.

Будучи відірваною від Росії й України, „Закордонна Група Україн. Ком. Партії“, до якої я належу, мала змогу зазнакомитись тільки з декларативною, програмовою стороною діяльності керуючої партії. Судячи про становище на Україні по тих офіційних документах-деклараціях, що доходили за кордон, а також по тих майже офіційних відомостях, які вона листовно одержала від бувших боротьбістів, теперішніх членів Комуністичної Партії (большевиків) України, наша організація вірила, що українська робітничо-селянська державність справді твориться, що, будучи в федеративному звязку з Совітською Росією, беручи поміч у неї й сама даючи сили на спільну справу, вона в той же час самостійно розвиває свої внутрішні сили. Так само Закордонна Група гадала, що Комуністична Партія (большевиків) України, стоячи в тісному звязку з Рос. Ком. Партією, має певну самостійність існування й діяльності, що вона походить з широких пролетарських мас села й міста України, що

тісно зв'язана, поріднена з цими масами й у них черпає свою силу.

Так судила Закордонна Група Укр. Ком. Партії по декларативній стороні керуючої партії. Цілком поділяючи таку програму й політику, вона делегувала мене на Україну, яко свого представника, для участі в спільній справі.

Але ця участь була унеможливлена другою, недеklarативною стороною діяльності керуючої партії, а саме її політикою безоглядного, абсолютного централізму.

Керовники Р. К. П. пояснюють свою політику централізму революційною необхідністю і доцільністю. Нею вони пояснюють навіть можливість трьохлітнього існування радянської влади, а також усі дотеперішні успіхи в боротьбі з контрреволюцією і економічною дезорганізацією.

Однаке я, глибоко шануючи авторитет окремих керовників Р. К. П., дозволяю собі все ж таки думати, що така політика є велика загроза самій революції. Система абсолютного централізму, на мою думку, є одним з факторів, що ослаблюють і навіть гальмують сили революції в Росії й на Україні. Всяку справедливую ідею, сказав т. Ленін, перебільшенням можна привести до абсурду, до безглуздя. Цілком справедливо, що сили революції повинні бути сконцентровані й централізовані. Але якими методами? Керовники

Р. К. П. вибрали метод абсолютного централізму, який виключає метод демократизму. Цим досягнуто того, що керуюча революцією партія з живого, творчого організму зійшла на велику, сліпу машину, якою керує невелика група людей. Принципом призначення відповідальних керівників партійних організацій і знехтуванням принципу виборності зроблено те, що в партії пропало чуття відповідальності перед колективом, а замість його запанувала бюрократична підлеглість одного урядовця другому, вищому. Всі негативні риси бюрократизму цією системою введено в партію. Карієризм, запобігання перед дужчим, зневаження слабшого, безконтрольність, занепад ініціативності, творчості і т. д.

Всім відомо й гріх це ховати, що партійні організації загубили тепер колишню натхненність, творчий запал, порив самодіяльності, активність у вирішенні пекучих місцевих питань. Тепер це пасивна, покірна, бездумна й безкритична маса, яка керується й посувається на ту чи іншу акцію не стільки силою внутрішніх рушіїв, як силою зовнішнього наказу „начальства“.

Оборонцями цієї політики вихваляється створена таким методом „залізна дисципліна“ в партії. Але треба чесно признати, що ця дисципліна є не так дисципліною комуністів, членів партії, товаришів і співборців, як

дисципліною бюрократів, урядовців, салдатів. Не стільки з переконання, з відданости справі, з віри в необхідність саможертви походить ця дисципліна, як з страху кари, або бажання „вислужитись“. Не стільки дисципліна партії, як дисципліна канцелярії й казарем. Але хвалитись цим комуністам нема чого, бо така дисципліна була за царизму серед його урядовців, така є й у буржуазних урядів, навіть ще „міцніща“. В даний момент немов самою партією помічено свої дефекти. Але помічено тільки вияви хвороби: бюрократизм, бонапартизм, закостенілість апаратів, апатію організації і т. д., а самої хвороби, основної причини цих явищ — системи абсолютного централізму — не помічено. І можна зарані сказати, що поки не буде змінено в самій основі систему партійного буття й діяльності, доки не буде змінено абсолютний централізм на демократичний централізм, доти дух революційности, активности, самодіяльності партійних мас буде глушитися, доти енергія творчости буде занепадати, будуть розростатися всі ті хворобливі явища, що тепер підточують і-мертвлять авангарди революції.

Прикладаючи метод абсолютного централізму що до самої своєї партії, керовники революції, розуміється, цілком послідовно прикладають його й до всіх інших сторін

революції. Принцип абсолютизму лежить в основі державної політичної, економічної, національної й всякої іншої політики. Звідци походить і принцип „єдінолічія“, бюрократизації й мілітаризації всіх радянських установ, підприємств і всієї влади. Ні для кого не є тайною, що „совітської влади“, як такої, влади рад у совітській Росії й Україні майже вже немає. Принцип абсолютного централізму виключає цю форму влади. Совіти зведено до ролі декоративних установ. Оборонці такої системи пояснюють це станом війни. Під час війни, мовляв, все мусить бути мілітаризовано. Але в цьому поясненню сплутано цілі з засобами. Під час війни все мусить давати максимум напруження й концентрації сил. Це є ціль. Але не скрізь і не завжди мілітаризація й абсолютистичний принцип суть найкращі засоби для цієї цілі. Що може бути корисним для армії, для специфічної організації людей, то як раз може бути шкідливим для партії, яка має цілком відмінну соціальну й організаційну природу. Те саме можна сказати й про ради. Рота чи полк салдатів мусить безкритично й негайно виконувати накази свого начальника. І що точніше й „механічніше“ це буде зроблено, то краще відповідатиме загальному плянові військової операції. Але прикласти це саме до партійної організації, чи до ради робітничих депутатів — неможливо, бо рево-

люційне, творче життя не в ряд простих військових операцій, і роль партійної організації не припадає до ролі полка. Змагання милітаризувати й закути в залізо абсолютного централізму партію, радянську владу й все життя — приводить до абсурду.

Це найкраще видно на прикладі України. Тут все милітаризовано й централізовано. Вважається, що на Україні революцією керує незалежно партія українського пролетаріату й незаможного селянства, що має й свою незалежну назву — „Комуністична Партія (большевиків) України“. Але це є декларативна, формальна сторона. В дійсности, по суті, партії українського пролетаріату міста й села ще немає. К. П. (б.) У. є тільки областна організація Р. К. П. Більшість відповідальних керуючих партійних діячів цієї організації прислано й призначено з центру, Політичним Бюро (Політбюро) Центр. Ком. Рос. Ком. Партії. Весь Ц. К. Ком. Партії (б.) України не є вибраним, а призначеним з центра органом. Так само більшість керівників місцевих організацій є прислані й призначені Політбюром Ц. К. Р. К. П. Склад самої К. П. (б.) У. через таку політику абсолютизму є самий випадковий і мало поріднений з широкими робітничими масами України. Бюрократизація й милітаризація партії, безвідповідальність відповідальних робітників перед організацією, безконтроль-

ність їх і залежність тільки від вищого начальства, дають змогу різним непевним, не-пролетарським і нереволюційним елементам заповнювати собою ряди партії. Через це іменно на Україні, де найбільше прикладається принцип абсолютного централізму, можна помітити таке ненормальне явище, що великий процент партійних членів складається з елементів дрібноміщанських, чужих місцевому населенню, незнайомих з місцевими умовами й через те тільки шкودливих.

Так само вважається, що Укр. Соц. Рад. Республіка є самостійна, незалежна робітничче-селянська держава. Але це тільки в деклараціях. В дійсності ж політика абсолютного централізму керівників революції звела не тільки державну самостійність України, але навіть її самодіяльність на нівець. Тут так само все, що можна, сцентралізовано. Особливо в сфері економіки. Промисловість, транспорт, робітничий ринок, продовольча справа, фінанси, все це залізними дрютами прикуто до московського центру, звідки даються накази й директиви, що часто абсолютно не можуть бути погоджені з українськими умовами, але які силою „залізної дисципліни“ мусять бути бюрократично виконаними.

Декларативно й офіційно існує Правительство У. С. Р. Р. Але воно не є виборне, не є навіть сформоване К. П. (б.) У.

а призначене Політбюро Ц. К. Р. К. П. Це є бюрократичний апарат московського центра, який мусить провадити дані йому директиви в дусі загального принципу найстрогішого централізму. І знову через це можна бачити таке ненормальне явище, що більшість урядових інституцій обсаджено елементом неукраїнським, чужим українській національності, незнайомим ні з мовою українських широких мас, ні з особливостями українського життя. Більше того, значна частина урядовців на Україні, в руках яких є керування головним чином економічним життям України, не будучи комуністами й революціонерами по суті, а тільки приписаними з кар'єристичних мотивів до ком. партії, будучи пройняті старою русифікаторською й централізаторською ідеологією, суголосно, старанно переводять у життя всі заходи абсолютного централізму.

Як не можна керуючому центрові зробити закид, що він з великодержавних, руських мотивів, піддержує принцип абсолютного централізму, так навпаки, де-яких агентів його на Україні, отих „спеців“ і різних „русотяпів“, що примазались до партії, можна характеризувати, як свідомих русифікаторів, як великодержавних централістів і „єдинонеділимців“. А що вони переважно мають безпосередню владу над економічним життям України, то ними принцип абсолют-

ного централізму доводиться до цілковитого абсурду й величезної шкоди не тільки господарству України, але й самої Росії, та й усій справі революції. Наводити тут усім на Україні відомі приклади цієї політики немає рації. Досить сказати, що вся економічна політика по методу абсолютного централізму приводить до голого викачування з України її матеріальних ресурсів. Яких небудь серйозних, систематичних, пляномірних заходів до організації, підняття й розвивання економічних сил України, рахуючись з її одмінними умовами й особливостями, не робиться. Навпаки, ідея створювання власного економічного, господарчого внутрішньо-самостійного центру, що керував би всім економічним життям України, вважається за контрреволюційну. А ті діячі, навіть прислані з Росії, що хочуть совістно поставитись до своїх обов'язків, що, бачучи кричущу необхідність іменно такого центру на Україні, стараються вести свою роботу в такому напрямі, — ті хутко одкликаються назад і навіть обвинувачуються в українському шовінізмі (будучи часто самі по національності руськими!).

Нема що казати, що така політика, навіть з погляду чисто матеріальної користи, є тільки шкідлива для революції, бо нема сумніву, що при иншій політиці навіть „викачати“ з України можна було би далеко більше. „Специ“, русотяпи“, русифікатори-централісти,

примазані до комунізму, люблять пояснити те невдоволення, яке помічається на Україні серед широких мас, тим, ніби Україна — країна особливо дрібно-буржуазна, контрреволюційна, націоналістична й т. п. Проти цього треба рішуче запротестувати. Українська сільська біднота впродовж усієї революції, не раз доказувала свою класову ворожість як до великої буржуазії так і до дрібної. Повстання укр. селян проти дрібнобуржуазної політики Центральної Ради, повстання проти великобуржуазної гетьманщини, знову боротьба з Директорією, все це показує, що український сільський пролетаріят і півпролетаріят має в собі виразний класовий інстинкт і гостро виступає в обороні своїх інтересів. Сама можливість існування радянської влади на Україні за всі рази була обумовлена симпатіями до неї цих елементів українського села: без них ніякі військові сили нічого не вдіяли б. Та, нарешті, той успіх, який має в даний момент ідея „комнезаможів“ на селі, показує, що класові протиріччя укр. села зовсім не затерті якоюсь специфічно-українською дрібнобуржуазністю. Але тут же треба одзначити, що ті самі комнезаможі, які так охоче беруться до боротьби з куркулем, як раз і являються найбільш протестуючим елементом проти шкідливої продовольчої політики спеців і бюрократів. І от, ця бюрократична, просто-

лінійна продовольча, економічна, земельна, адміністративна, національна і т. д. політика абсолютного централізму є як раз причиною невдоволення мас, а не система радянської влади; іменно ця політика найбільш піддержувала й зміцняла, як впродовж усієї революції так і тепер контрреволюційні течії. Це треба чесно признати.

• Що до національного питання, яке на Україні займає поважну ролю, то тут помічається те саме, що й в інших галузях життя. Керуючий центр революції, Р. К. П., розуміється, не має ні в програмі, ні в ближчих своїх цілях ніяких русифікаторських або ворожих національному відродженню гноблених націй завдань. Але загальна основна політика абсолютного централізму з невблаганою неминучістю приводить як раз до цього. В заявах цілком щиро й охоче проклямується повна національно-культурна самостійність, рівноправність усіх мов і т. д. Останніми часами, з огляду на висунену життям необхідність ближче підійти до україн. села, керуючими центрами висунено навіть лозунг „українізації партії, влади“ і т. д. Але всі ці деклярації, заяви й лозунги мусять лишатися незреалізованими. Ясно через що: коли найважливіші галузі життя не мають своїх центрів на Україні, коли всі апарати уряду й влади обсажено присланим з московського центру елементом,

коли вони залежать тільки від того центру і зносяться тільки з ним, то яка ж може бути мова про їх українізацію? Для чого? Ясно, що коли економічне життя таким способом централізоване, то так же мусять бути централізовані й усі залежні від нього галузі. І говорити про національно-культурну самостійність при цій умові неможливо. Це буде тільки одною деклярацією, а в дійсності пануватиме й культура й мова тої національності, яка управляє економікою країни. Так воно й є тепер, не вважаючи на щире бажання дати справжню рівноправність національних культур. Такої рівноправності немає: українська мова, як торік була, так і тепер лишилась мовою нерівноправною, як урядували раніше мовою московського центру по всіх інституціях українського правительства, так урядують і тепер, як одсилались назад напері, писані українською мовою, так одсилаються й в цей момент. Бо так мусить бути при такій загальній політиці. Мусить навіть бути підозріле відношення взагалі до всього українського, як до чогось, що порушує систему абсолютного централізму, що має якісь свої особливості й вимагає окремої, відмінної, їх організації. Через це не диво зустріти в найщиріших неукраїнців комуністів відношення до комуністів українців як до „нечистих“ комуністів, як до потенціальних контрреволюціо-

нерів. Не диво бачити деяких українців комуністів, членів К. П. б. У., які, щоб заслужити право бути „справжніми“ комуністами, майже одреклися своєї національності, стали ренегатами й часом з більшою ворожістю виступають проти національних українських змагань, а-ніж самі не-українці. Так, повторюю, мусить бути, поки принцип абсолютного централізму в усій політиці керуючої партії вважається за єдино-правильний. Все, що порушує цей принцип, мусить вважатися за шкідливе для революції, себ-то за контрреволюційне.

Отже, коли взяти на увагу все вище сказане, то ясно буде, через що саме я не міг взяти участі в сучасному укр. сов. правительстві. Так само повинно бути ясно, через що мені пропонувалось номінально взяти участь в йому і в той же час не давалось можливості дійсної праці. Номінальна участь моя мала би заспокоїти деякі українські недовірливо настроєні до цієї політики елементи й привести їх до згоди з методами абсолютного московського централізму. З другого боку малося на увазі, що я з часом стану „справжнім“ комуністом, себ-то відречуся домагань національного визволення працюючих мас українського народу, перестану бути, як це зробили многі, українцем, і тоді мені можна буде доручити й якусь реальну функцію. Однак я, не перестаючи бути комуністом, не

перестаючи прагнути визволення працюючих і пригноблених клас від усякого гніту, поневолення й експлуатації, в той же час іменно через це не можу брати участі в такій політиці, яка шкодить цьому визволенню.

Що було в моїх невеликих індивідуальних силах, я все робив, щоб хоч трохи змінити тенденції, напрям цієї політики. Мене запевняли, що тенденції ці зміняться. Були навіть моменти, коли мені здавалось, що я помилявся, що тенденції абсолютного централізму ослабли, що може перемогти принцип демократичного й федерального централізму. Але, на жаль, я не помилявся, я тільки уступки керуючих центрів вимогам життя приймав за зміну самої основи політики. На жаль, вся система абсолютного централізму вважається, як і перше, непохитно-правильною.

Через те, не маючи змоги ні змінити її, ні погодитись з нею, я мусів одмовитись від участі і в уряді й у тій партії, яка проводить цю політику. Бо моя участь для ширших українських кругів мала би той знак, що я цю політику поділяю. І цим я ніс би відповідальність не тільки перед собою, а й перед тими українськими елементами, які можуть мати довіря до мого імені.

Але глибоко помилились би ті, що гадали б на підставі цього, що я вважаю якусь иншу політичну партію більш здатною до

визволення працюючих. Ні одна політична партія, крім комуністичної, не може цього зробити. І кожний працюючий, кожний експлуатований, кожний, хто не живе з чужої праці й щиро, чесно хоче послужити знищенню соціального зла, той повинен бути членом тільки комуністичної партії. Всяке визволення працюючих кожного краю, а так само й України, повинно бути справою самих цих працюючих. І коли намагання російських комуністів дати це визволення укр. масам зовні, поминаючи їхню безпосередню участь у цьому, є надзвичайно шкідливою помилкою, то сподівання дрібноміщанських укр. елементів на „допомогу“ європейської буржуазії можна назвати просто злочинством. „Поміч“ буржуазії антантської чи польської — буде в тому, що з її перемогою влада на Україні перейде до рук великобуржуазних класів, — поміщиків, фабрикантів, банкірів і т. д. Не кажучи вже про люту соціальну реакцію та економічне поневолення укр. мас, що прийде з владою великої буржуазії, буде ще знищено й національні досягнення, бо як раз великобуржуазні класи на Україні не є національно-українські, вони як раз являються найбільш свідомими й запеклими ворогами нац.-укр. відродження. Всяка орієнтація на Антанту, Польщу чи на яку будь іншу буржуазну силу є зрада укр. народу, народу селян і робіт-

ників. Тільки його власними силами може бути здобуте справжнє визволення як соціальне так і національне.

А для цього повинні злити свої сили насамперед свідомі укр. робітники міста й села в міцно збиту, правильно організовану, свою власну комуністичну партію, в передову армію всіх працюючих України. На Україні в даний момент є дві комуністичні партії: 1. керуюча, урядова „Комуністична Партія (большевиків) України“ і 2. „Українська Комуністична Партія“. За кордоном є „Закордонна Група Укр. Ком. Партії“. Всі ці організації в ім'я інтересів революції повинні об'єднати свої сили в єдину комуністичну партію України, внутрішньо самотійну, поєднану з іншими робітничими і комуністичними партіями світу через спільний, вищий, міжнародний орган комунізму — III. Інтернаціонал.

Процес світової революції довгий. Авангард її в Росії й на Україні, може, ще не раз терпітиме поразки в велитенській боротьбі. Контрреволюція всіх національних кольорів може ще не раз буде тішитись з своїх перемог. Але дійсні борці за долю пригнічених і визискуваних новинні в цих поразках учитись бачити свої помилки й виучуватись кращих способів перемоги.

Одною з помилок, що серйозно загрожують успіху революції в Росії й на Україні,

є сучасна політика абсолютного централізму керуючих центрів. Свідоме українське робітництво повинно зробити рішучі, енергійні заходи, щоби змінити цю політику й якомога швидше знищити всі ті загрозливі явища, що походять од неї.

Одним же з найкращих способів перемоги є тісне, дружнє об'єднання всіх сил проти спільного ворога. Але об'єднання це мусить бути не механічне, не бюрократичне, а skute внутрішньою, свідомою дисципліною, вільною самодіяльністю, активністю мас, їх ентузіазмом. Основою об'єднання повинен бути принцип федерації пролетарських партій і держав, принцип дійсної рівноправності всіх федеративних частин і тісного союзу їх у спільному міжнародньому органі. Тоді тільки і в партіях і в країнах зможуть бути викликані до життя й використані до найдальшого кінця всі внутрішні сили кожного організму. Тоді тільки як слід буде озброєна революція.

Особливо повинні пильно подумати над цим члени Р. К. П. та К. П. (б.) У., що більше всіх несуть відповідальности за долю революції. А надто Українці, члени цих партій, повинні пам'ятати, що історія робітничо-селянського, віками гнобленого, експлуатованого й упосліженого народу чітко запише на своїх сторінках їхні помилки, вільні й невольні.

З товариським комуністичним привітом

В. Винниченко.

Цей лист відкриває нам не тільки основні риси загальної тактики Російської Комуністичної Партії, але також кидає ярке світло на національну політику цієї партії на Україні, яку просто, маючи на увазі інтереси революції, не можна инакше назвати як злочинною.

Які в глибокі інтенції і цілі цієї політики, ми про це далі скажемо. Тут вважаємо потрібним зазначити, що така сама політика абсолютного московського централізму проводиться й що до других національностей, які входять у склад „Російської Соціалістичної Федеративної Совітської Республіки“. Татарська, Башкирська, Киргизська, Азербайджанська, Туркестанська Совітські Республіки так само існують тільки в деклараціях, в дійсности ж в тільки бюрократичні органи московського центру, які нічого спільного з радянською владою тих національностей не мають.

IV.

Пригляньмося трохи ближче національній політиці керівників Російської Комуністичної Партії на Україні.

Український нарід біля трьох століть був під варварським і деспотичним утиском руського царизму. Безпощадне переслідування всього українського, глум, зневага з українського слова, заборона розвитку духових форм українського народу (переважно сільського й робітничого) — всі ці методи національного й класового панування російського феодалного й феодално-буржуазного абсолютизму переслідували одну ціль: в ім'я „єдиної і неділимої Росії“ знищити, змести з лиця землі українську народність! Не мав й не може бути ніякої української мови, ніякого українського народу, ніякої України — є тільки руська мова, руський нарід, Росія! Це був категоричний імператив російської феодалної і феодално-буржуазної політики супроти України і її народу. І ця політика проводилась усіми можливими способами жандармами, поліцією, провокаторами, тюрмою, Сибіром, в рівній мірі, як руською газетою, книжкою, школою, церквою, театром і т. д.

Не диво, що сифіліс руського шовінізму ввійшов у крив руського громадянства. Ми

не помилилось, коли скажемо, що 99% руської буржуазної інтелігенції стояло на становищі повної негати української народности, а 98% соціалістичної руської інтелігенції всяких партійних відтінків стояло на цьому самому. Плеханов, Троцький цинічно не визнавали існування української народности.

Революція принесла повну несподіванку всім руським шовіністам і україножерцям. Такий підйом національний всіх верств українського народу, якого були ми свідками в 1917 р., є в історії безприкладний. Це дається пояснити тільки страшною, брутальною національною неволею на Україні і тим, що революція принесла можливість визволення українських народніх мас. В тих умовах на Україні, які історично склались, революція ця прийняла спершу прогресивний національно-демократичний характер. Цілком природно, що національне визволення вилилось у стремління до державно-національної самодіяльності й незалежності, як найкращого способу вільного національного існування. Українська національно-державна політика мала так довго успіх, як довго вона була прогресивно-демократичною і як довго революція в Росії мала дрібноміщанський демократичний характер (правительство Керенського). Але з цією хвилиною, коли українська національно-демо-

кратична революція стала приймати що раз
то більше й виразнійше дрібнобуржуазний і
контрреволюційний характер і тим самим
стала нехтувати інтереси українських тру-
дящих мас, і з цею хвилею, коли в октябрі
1917 р. прийшли до влади в Петрограді і
Москві руські большевики, з цею хвилею
боротьба українського національ-
ного правительства стає бороть-
бою дрібноміщанської контрре-
волюції проти соціалізму. Це було
ясним для всіх, коли фактична влада в на-
ціональній дрібноміщанській Україні опини-
лась в руках Петлюри.

Натурально, народні і трудящі маси
України відвернулись від українського дріб-
номіщанського правительства. Петлюра мусів
ти проти свого народу і бути лакеєм ім-
періялістів західної Європи і їх слуг, як
Пілсудський і інші. За те українські трудящі
маси звернули всі свої симпатії в сторону
руських комуністів і Совітської Росії. І це
робили вони в найкращій вірі. Адже ж ні
одно правительство в світі не давало — на
словах! — такої повноти національної
свободи, як совітське російське! Ні одна
досі соціалістична партія в світі не прого-
лошувала так уперто і торжественно так
зв. право націй на „самовизначення аж до
відділення“, як це робила Російська Кому-
ністична Партія, якої агітатори залили

Україну, і в ім'я цих лозунгів відразу здобули Україну.

Як же використали російські комуністи для соціалістичної революції цей великий фактор, це прагнення поневоленої національності до свого визволення? А додамо тут, використання комуністичних симпатій національної трудової України з огляду на її економічне становище, її природні невичерпані багатства, її хліб, цукор, вугіль і залізо, означає *de facto* непобідимість соціалістичної революції, по крайній мірі, на землях бувшої царської Росії. Не страшна ніяка блокада для Східної Росії, коли б вона мала за собою дружній, справжній союз народних мас України, цієї країни, що до світової війни була житницею не тільки всієї Росії, але Європи! Але російські комуністи своєю національною політикою не тільки не привернули на свій бік цю силу, а навпаки підняли її проти себе. Захопивши владу на Україні в 1918 році, руські большевики запровадили той же царський старий національний режим і диктатуру руської культури. До чого доходив цей режим, можна судити по тому, наприклад, що руські большевики топтали ногами портрети українського поета Шевченка, розстрілювали українських учителів за одну їхню національність, так само, як царські поліцаї й чорносотенці

глузували з усього українського, з соромицькими лайками вимовляли саме слово „Україна“.

Наш лист мусів би розростися надзвичайно своїми розмірами, коли б ми захотіли троха подрібніше змалювати, як то руські комуністи приєднували трудящі маси України на бік комунізму і радянської системи устрою громадянства.

„Успіх“ цієї надзвичайно „доцільної“ праці руських комуністів на Вкраїні поки що такий: Так звана „совітська“ влада на Вкраїні держиться по містах і то по більших, головню в їх центрах, і то силою... штика; поза місто влада комісарська не сягає: село живе незалежним своїм політичним, економічним і організаційним життям. Це одна сторона картини. Друга важніша: повстання на Вкраїні є перманентним явищем. Воно звертається з елементарною силою проти кожного ворога національної робітничо-селянської України. Майже кождий український селянин є узброєний так званим „куцаком“, цею символічною повстанською винтовкою з укороченим прикладом і зрізаним дулом. Проти всіх чужих наїздників як і своїх клясових ворогів звертається куцак українського селянина. Та що найважливіше для нас, цим куцаком є постійно загрожувана вся так звана „українська радянська соціалістична

Україна“, себ-то влада московської комісарської касти на Вкраїні. Руські комуністи люблять оправдувати свої злочини на Вкраїні тим, що приписують повстання тут проти себе „куркулям“, себ-то багатим українським селянам. Це просто неправда. Є і вибухають постійно куркулівські повстання, але не менше, коли не частіше й повстання української селянської бідноти. А що найважливіше, це те, що національне гасло, яке піднімалось і піднімається у всіх протирадянських повстаннях, мало успіх у тих повстанчих районах (Київщина, Полтавщина, Чернігівщина), де в виступах приймала участь селянська біднота, — і навпаки, це гасло майже не фігурувало і не фігурує в чисто куркулівських повстаннях Херсонщини.

Протирадянські і протикомуністичні повстання на Вкраїні — це є результат української національної політики руських комуністів.

Шкодливість цієї політики нарешті стала настільки ясною для всіх, що самі керовники Рос. Ком. Партії рішили переглянути свої методи. В резолюції Центр. Ком. Р. К. П. від грудня 1919 року було ясно виявлено всі помилки й намічено немов би новий курс національної політики на Україні. Член Центрального Комітету Рос. Ком. Партії і голова українського правительства, Х.

Раковський до цього моменту
отверто проголошував на
Україні „диктатуру руської
культури“.

Після резолюції отверте проголошу-
вання спинилось. Резолюція зразу оживила
симпатії до комунізму українських націо-
нальних елементів, почалась консолідація
революційних національних сил.

Але... на жаль, і тут була тільки декля-
рація. В дійсности резолюція в життя не
переводилась. Навпаки, нам відомо, що
посилаючи партійних робітників на Вкраїну,
Ц. К. Р. К. П. давав їм таємну інструкцію
провадити стару політику абсолютного
московського централізму, а тільки цього не
проголошувати, для публичних же офіційальних
виступів вживати резолюцію. Але хутко
навіть і того не стало: резолюція Ц. К. Р. К. П.
зробилась забороненою для якого будь
ужитку партійних робітників, за переведення
її в життя членів Р. К. П. висилали з Укра-
їни і карали переводом на гірші посади,
більше чесних і послідовних навіть арешто-
ували. Тактика — одне деклярувати, а друге
робити, — тут як найкраще виявилась. До
якого абсурду доводить така політика, можна
бачити хоч би з такого явища. Як відомо,
скрізь у всіх заявах, нотах і міжнародніх
виступах російські комуністи виставляють

Україну як самостійну радянську республіку, з самостійним правительством. В дійсности ж не тільки за пропаганду самостійности, але й за пропаганду федерації з Росією членів самої Рос. Ком. Партії переслідуються і карається, як висилкою з України так навіть і арештом.

V.

Національну політику Російської Комуністичної Партії на Україні не можна ніяк уважати питанням тактики, хоч би навіть хвилюєвої. Її глибока, традиційна ціль цієї політики, менше в спадщині одідишена руськими комуністами по кровю і болотом збризганою політичною історією Московщини і Росії. Це є традиційна політика збереження руськими за всяку ціну „єдиної і неділимої Росії“. Повторяємо: за всяку ціну! Розуміється, що Україна в російській імперії була більше чим Індії в англійській. І тому сама думка про існування української мови завсігди відбирала солодкий сон руським. Кожний прояв національної свідомості й руху на Україні вважався злочином проти російської державности, який від Петра Великого аж до останнього Романова кваліфікувався „сепаратизмом“.

Як це не прикро говорити, мусимо констатувати, що і для руських соціалістів і комуністів цілість і неподільність границь бувшої царської Росії була й в так само святістю, якою була вона для царських генералів, руських поміщиків, фабрикантів, чиновників, учених і літератів.

Щоб там не балакали про це самі руські комуністи, як би вони на нас не кидалися, не заперечували нашого твердження своїми програмовими заявами, торжественними декла-

раціями і всякими хорошими деклямаціями, факт є фактом: національна політика Російської Комуністичної Партії на Україні, це політика „єдиної і неділимої Росії“, в яку тільки вони вкладають інший зміст, чим їх попередники.

Коли би доказом існування цієї політики і особливого тепер розпаношення її не мала б бути уся теперішня, сумна дійсність на Україні, то про неї можна би писати вже тепер цілі томи на підставі книжок, брошур і інших публікацій, видаваних під офіційною фірмою Р. К. П. газетних статей, промов найвидніших діячів руського комунізму, деклярацій, явних і тайних інструкцій і т. д.

І коли розумна людина, а до того соціаліст, що вміє дивитись на історію, на її явища й факти з точки погляду діалектичного розвитку, захотіла би на правду на хвилину запитати, що за історичний зміст, в соціалістичному розумінню цього слова, криється в цій політиці руських комуністів, то треба сказати, що він буде в надзвичайному клопоті, щоби на це запитання дати відповідь.

Руські комуністи кажуть: „Між частинами Росії (себто Польща Литва, Прибалтійський Край, Білорусь, Україна і т. д.) існує глибока економічна зв'язь, вони складали навіть в цьому громадянстві протирічій, яким яв-

ляється капіталізм, один економічний організм“ (Радек).

Не вже воно так?! Не вже так може говорити комуніст?! Не вже можна говорити про „один економічний організм“ цілого комплексу країн, зкитованих з собою штучно насильством, підступом, підбоями, залізом і кров'ю? Не вже Австро-Угорщина становила „один економічний організм“? Не вже Англія є тим самим? І т. д. і т. д.?!.

Але ми, як соціалісти, не є прихильниками економічної відокремленості країн. Ми проповідуємо економічний федералізм не тільки Європи, але й усього світа, бо знаємо, що ні одна держава, ні один нарід не вистарчає економічно для себе і що тільки в соціалістичній федерації всіх їх є запоручено людське матеріяльне існування всіх народів і кожної людини. І ми бажаємо, щоб у цю соціалістичну економічну федерацію Європи і світа входила й наша соціалістична Україна.

З другого боку, коли б уже треба було доказувати, що Україна, як національна держава, сама про себе може існувати, то ми мусимо сказати, що ні одна держава в Європі не має тільки об'єктивних умов цього самостійного існування, як саме Україна.

Коли б в дійсности цей аргумент, соціалістично зрозумілий, мав би оправдувати всю адміністраційну, економічну, національно-політичну й культурну політику Російської

Комуністичної Партії на Україні, то що б, наприклад, сказали про неї чеські або німецькі комуністи, коли б вони знайшлися — ми їм цього не бажаємо! — в нашій шкурі?! Що б сказало чеське чи німецьке робітництво, коли б їх захотіла сучасна Москва ушасливити тим самим „тісним, соціалістичним союзом“, яким вона окупаційно обда- рувала українське?

Який же на ділі фантом затемнює зір руських комуністів, прихлонників „єдиної, неділимої Росії“, хоч би совітської?!

Чи може потішають себе надіями, що вдасться їм засімілювати Українців?

Яке ж божевілля!

Чи можуть вони мати тепер на це бодай найменшу надію, коли національна свідомість на Україні ніколи не стояла так високо, як саме тепер, коли міста на Україні прибирають український характер, коли Київ по впливі чужого буржуазного елементу став чисто український, коли на українське село, як це прекрасно знають руські кому- ністи з гіркого для них досвіду, руський без української мови не має чого показуватись?

З усеї тактики й політики Російської Комуністичної Партії виходить, що носієм соціалістичної революції на Україні являється і може являтися тільки руський і зруси- фікований городський пролетаріят. Все инше — це „контрреволюція“ і „дрібно-буржуазний

націоналізм!" І що одинокою соціальною основою „єдиної, неділимої совітської Росії" являється той самий елемент.

Але результатом усеї тактики й національної політики згаданої партії є те, що проти цього руського й зрусифікованого пролетара, на якому виключно опирається, як на єдиній своїй соціальній силі, Російська Комуністична Партія в своїй політиці, стоїть уся національна робітниче-селянська Україна.

Чи здають собі з цього справу руські комуністи? Чи хочуть вони над цим задуматись? Вони, що пропагують соціалістичну революцію в цілому світі, що в Азії піднімають віками неволені народи, але на Україні, найважливішій нині країні для революції, що ж вони роблять і чим можуть пояснити свою безсильність?

Погляньмо на цифри.

Яко країна рільнича не тільки на сучасному щаблі, але й в перспективі дальшого розвитку продукційних сил, Україна, що числить поверх 40 мільонів населення, з загального складу трудового населення в процесі соціально-економічного розвитку, встигла виділити не більш 15% пролетаріату, при цьому ці його ряди дробляться між промисловим і сільсько-господарським пролетаріатом. Коли з цього проценту приблизно 10% припадає на промисловий пролетаріат, то можемо прийняти, що тільки 7% в най-

кращому випадку 8%, припадає на неукраїнський городський пролетаріат на Україні, серед якого найбільший процент становить руський і зрусифікований городський пролетаріат. В порядку природної близькості до завдань соціалістичної революції на Україні, слідуючою соціальною силою буде розпорошене, напівпролетаризоване, бідніше селянство, що в загальній кількості дає біля 30 % населення. Може дехто подивується такий значній скількості селянського напівпролетаріату. Але ж нічого тут дивного немає. Треба сказати, що на Україні хліборобський промисл розвинений. Цим пояснюється великий процент української селянської бідноти, яка почерпує головну частину своїх засобів до існування не з власного індивідуального хазяйства, а з праці по великих поміщицьких хазяйствах, з доволі розвинutoю системою поділу праці. Далі йде доволі компактна маса так званого середнього селянства, що складає біля 45 % всього населення. Значна частина цього проценту припадає на великі селянські хазяйства (куркулячі), яких власники є головною соціальною основою і силою контрреволюції на Україні.

Так було. Тепер соціальний склад України значно змінився, і то змінився користніше, як для соціальної революції, так і з національного українського погляду. Це

явище цілком натуральне. За капіталізму націоналізуючий і реасиміляційний фактор капіталу показався, як знаємо з широкого досвіду, сильнішим від асиміляційного, й головним треба пояснити відродження всіх так зв. неісторичних, себто поневолених народів. Оскільки ж сильніший цей фактор всюди там, де економічна й політична сила капіталу і його носія буржуазії ломиться, або зломана! Де країна наближається до соціалізму, який означає повне національне визволення кожного поневоленого народу!

Яка ж безнадійність, а з погляду соціалізму яка злочинність—опирати Російській Комуністичній Партії свою політику на Вкраїні виключно на цій соціальній силі, що становить максимум 8% населення, котра знов в свою чергу через реасиміляцію зрусіфікованого українського робітництва, яка бистро поступає, мусить що далі, то більш і більш падати?!

Але яка б користь для соціалістичної революції на Вкраїні, в Росії, для всесвітньої соціалістичної революції була б, коли б керівництво процесом цієї революції було в руках тих комуністичних сил, що органічно зв'язані зі всією сумою соціально-економічних і національних умов та можностей України?!

Цілком зрозуміло, що в ім'я рятунку самої ідеї комунізму й революції серед українського робітництва мусіла виникнути така комуністична організація, яка б своєю діяльністю хоч до певної міри виправляла б злочинні помилки рос. комуністів, яка б показувала, що не комунізм є винний у таких вчинках, а тактика й політика руських комуністів.

Такою партією є „Українська Комуністична Партія“. Вона стоїть на ґрунті III. Інтернаціоналу, вона активно бере участь у совітських установах, вона веде боротьбу з контрреволюцією. Але через те, що вона точно, послідовно намагається переводити в життя офіційальні резолюції й постанови Центрального Комітету Російської Комуністичної Партії (як наприклад згадану резолюцію від грудня 1919 р.), за це, — і тільки за це! — її переслідуються, її одбірається можливість щось друкувати, членів її так само висилається з України, арештовується. Більше того: коли Укр. Ком. Партія заявила про своє бажання вступити в III. Інтернаціонал, приймаючи всі умови вступу, її в III. Інтернаціонал не було прийнято. Через що? Через те немов, що по регламенту від кожної країни (держави) має бути представлена у III. Інтернаціоналі тільки одна партія. На Україні офіційно

немов існує „Комуністична Партія (большевиків) України“, вона і входить у III. Інтернаціонал од України. Але навіть „Ком. Партію (большевиків) України“ не було прийнято, як самостійну партію, вона мусіла ввійти як провінційна організація в склад російської делегації. І тут як не мож краще пробивається вся тенденція національної політики провідників руського комунізму: Україна це область, провінція Росії! „Українській Ком. Партії“ Ц.-Комітетом Р. К. П. було неофіційно заявлено, що вона або мусить цілком влитися в „Ком. Партію (больш.) України“, (се-б-то в Російську Комуністичну Партію), приймаючи без застережень всю її шкідливу тактику й політику, або ж Українській Комуністичній Партії ніколи не бути в III. Інтернаціоналі. А поскільки в III. Інтернаціоналі вплив Ц. К. Рос. Ком. Партії є абсолютно домінуючий, постільки цю загрозу треба брати цілком серйозно.

Те саме вийшло з Закордонною Групою Українськ. Ком. Партії. З листа тов. В. Винниченка видно, які позиції займає Закордонна Група. Так само, як і „Українська Комуністична Партія“, вона програмово стоїть на позиціях Російської Комуністичної Партії, а в національному питанню цілком приймає резолюцію Ц. К. Р. К. П. від грудня 1919 р. Але це іменно і

було причиною того, що Зак. Гр. не було прийнято в III. Інтернаціонал.

Посилаючи т. В. Винниченка на Україну, Закорд. Група мала на меті допомогти об'єднанню всіх революційних сил на Україні. Однак тов. Винниченкові зразу ж було заявлено, що його персонально буде прийнято з великою охотою, але з умовою, щоб за ним не вступала У. К. П. і що взагалі ніякого об'єднання непотрібно.

Дійсно, не зважаючи на всі стремління до того українських комуністів, об'єднання не сталось. Тов. В. Винниченко, будучи офіційним делегатом Закордонної Групи Україн. Ком. Партії, неофіційно являвся одночасно представником національних українських комуністичних сил. В його лиці революційна й комуністична Україна простягала братню руку революційній і комуністичній Росії. Виїзд тов. Винниченка за кордон на Вкраїну вніс дезорганізацію в ряди української контрреволюції, ослабив її сили, викликав порив революційних укр. елементів, підняв їхні надії на остаточне розв'язання старих непорозумінь з руськими товаришами, на можливість спільного провадження об'єднаними силами революції. Надії на зміну національної політики на Вкраїні, сподівання на можливість здійснювання програми, постанов і резолюцій самої ж Рос. Ком.

Партії привернули на бік революції ті елементи, які до цього часу ставились з великим недовір'ям до політики рос. комуністів.

Але надії не справдилися. Тов. Винниченко йшов на максимальні уступки. Він не домагався ні негайного здійснення тої державної самостійності, яка так афішується, ні негайної федерації, ні навіть якоїсь зміни існуючого стану, він тільки хотів, щоб була дана можливість потроху, повільно вносити зміни в існуючий стан для майбутніх нормальних відносин. А для цього він хотів, щоб було прийнято один принцип: революція в кожній країні повинна спиратися на свої внутрішні сили, ними провадитись і розвиватись. А виходячи з цього принципу, робити певні реальні консеквенції.

Але, розуміється, політика абсолютного, персонального, московського централізму виключає всяку самодіяльність, самостійність, федерацію, соціалістичний демократизм і так само не може прийняти принципу розвитку революції кожної країни її внутрішніми силами. І через те об'єднання не сталось. Простягнену руку українських комуністів одштовхнуто.

Цим хотіла Російська Комуністична Партія немов доказати, що для того, щоб

мати право й можливість Українцеві бути комуністом і брати участь у революції, треба перестати бути Українцем, змінити свою національність, одмовитись од стремління забезпечити працюючим масам своєї нації рідні їм і легкі способи духового розвитку.

І характерно: Всяке домагання українських комуністичних елементів використати національний фактор як допомагаючу революції силу вважається за націоналізм, дрібнобуржуазність, контрреволюційність. А в той же час проводирі Російської Комуністичної Партії не вагаються використовувати руський націоналізм у самих підозрілих формах. Вони не соромляться звертатися в офіційних відозвах до „православного“ руського народу, кличучи його на боротьбу з Поляками, які хочуть захопити руську землю. Вони устами колишнього контрреволюціонера генерала Брусілова звертаються до білогвардейських руських офіцерів, запрошуючи їх одстоювати проти Поляків „велику Росію“. Вони в офіційних своїх органах (комуністичних!) друкують шовіністичні, імперіялістичні поеми, в яких вихваляється „современный Калита-Москва“, що „к тяжелым жилистым рукам снова прибирает край за краем“. Коли б українські комуністи

соту долю того націоналізму дозволили собі виявити, що російські комуністи, їх було б просто розстріляно за контр-революцію.

VII.

Ми, українські комуністи, бачучи близько наслідки тактики й національної політики Р.К.П., вважаємо за свій обов'язок голосно сказати всім європейським і американським товаришам, що вони приносять надзвичайну шкоду революції. В ім'я інтересів всесвітньої революції, в ім'я успіху комуністичного руху треба взяти під інтернаціональний контроль російську революцію.

Ми знаємо, що наш голос перед громом авторитетів (і заслужених авторитетів) російської революції буде звучати слабо для європейських товаришів. Ми знаємо, що до наших слів будуть ставитися з застереженням: ми, українські комуністи, не так давно стояли в рядах тих, що бились проти большевиків. Ми не будемо входити тут у пояснення, які історичні, національні чи які інші причини були для того. Але тепер ми болючим досвідом, у боротьбі, в огні й крові прийшли до твердого й глибокого переконання, що тільки рішуча, безкомпромісова, негайна боротьба пролетаріату з капіталізмом може

дати визволення всій людськості від того зла і лиха, що має в собі буржуазний лад. Ми комуністи. Ми визнаємо величезну заслугу російських товаришів, які знайшли в собі силу й мужність бути до кінця послідовними революційними марксістами й першими підняти війну проти світового капіталізму. Ми розуміємо історичні й психологічні підстави, на яких керівники російської революції будують свої тенденції бути єдиним, безапеляційним, авторитарним центром революції всього світу, не кажучи вже про Україну. І ми охоче визнали би тимчасово, хвилюю й безапеляційність і авторитарність, і найабсолютніший централізм, і деспотизм, аби при цьому здійснено було одну умову: щоб від цього революція розвивалась, а не занепадала. Бо ми, українські комуністи, може найбільше, ніж хто инчий, зацікавлені в розвитку революції, в яко мога швидкому захопленню нею других країн і поваленню капіталістичного ладу на земній планеті. Бо ми зацікавлені в подвійному визволенню працюючих мас нашого народу: в соціальному і в національному. Ми знаємо, що тільки комуністична світова революція дасть нашим масам цілковите всестороннє визволення; тільки дійсне, консеквентне запровадження в життя комуністичної програми і комуністичних методів може забезпечити як усім

поневоленням клясам, так і національностям усі форми їх матеріального й духового розвитку. Через те ми так і домагаємось од руських товаришів, щоб вони були послідовними, дійсними комуністами, щоб вони в усіх своїх актах і тенденціях додержувались своїх же власних постанов і програми.

І через те ми, українські комуністи, вважаємо за свій обов'язок і за своє право звернутись до європейських і американських товаришів з такими пропозиціями:

1. Виразно, отверто й у всій повноті поставити питання: хто має керувати світовою революцією, хто має бути дійсним її штабом — III. Інтернаціонал чи Центральний Комітет Російської Комуністичної Партії?

Бо тепер III. Інтернаціонал, (як усім відомо й чого російські товариші не ховають), являється тільки відділом Ц. К. Р. К. П., тільки парадною установою без фактичного значіння в світовій революційній політиці.

2. III. Інтернаціонал, як дійсний, верховний, правосильний і фактичний орган світової революції, повинен взяти

під своє керування й контролю револю-
цію в Росії й на Україні. Негайно мусить
бути призначена комісія III. Інтернаціоналу
для розслідування всіх методів тактики
й політики Російської Комуністичної
Партії.

Ми знаємо, що на наші пропозиції деякі члени III. Інтернаціоналу тільки посміхнуться. Але ми звертаємось до справжніх комуністів, для яких ні амбіції окремих людей чи цілих організацій, хоч би як заслужених, не можуть стояти вище інтересів революції. Ми звертаємось до дійсного комуністичного Інтернаціоналу. І коли в теперешньому його складі є люди, що не бояться ніяких авторитетів, ми певні, що вони з належною серйозністю поставляться до нашої пропозиції й постараються об'єктивно в'яснити зачеплені нами питання.

Ми глибоко певні, що, коли таку комісію буде призначено, коли склад її буде незалежний від Ц. К. Р. К. П. і коли вона буде об'єктивною й безсторонною в своїх розслідуваннях, то всі наші висновки що до тактики російських товаришів будуть нею ствержені.

Не тільки українські комуністи, але члени самої Р. К. П. представлять сій комісії

цілий ряд документів і фактів, які говоритимуть самі за себе.

Одним із доказів справедливості позицій українських комуністів і їхнього критичного відношення до тактичних методів керівників Р. К. П. є те, що в самій Р. К. П. вже наріло невдоволення цими методами. Наслідком цього явилась між инчим нова перереєстрація партії, дано дозвіл на свободу слова в партії, признано, наприклад, продовольчу політику помилковою, констатовано бюрократизм в партії, омертвілість її апаратів і т. д.

Але все це підтвержуючи тільки наші позиції, нам усе ж таки не дає можливості надіятись, що від цих заходів станеться якась радикальна зміна в діяльності партії. Перереєстрації партії вже були, але замість одних бюрократів, паразитів і контрреволюціонерів у партію входили другі на їх місце. Доки існуватиме принцип абсолютного й персонального централізму, доки над індивідуумами не буде контролю колектива, доки відповідальність партійних робітників не буде перед організацією, а не перед персональним партійним начальством, доти ніякого оздоровлення й очищення партії не може бути, бо насамперед нездоровою, нечистою є сама система, вона з здорових і чистих

робить — мусить робити! — нездорових
й нечистих.

Вкінці ми пропонуємо:

3. Вибрана комісія III. Інтернаціоналу
мусить основно й совісно контролювати
національну політику Російської Кому-
ністичної Партії.

Матеріалу для пізнання національної
політики цієї партії, яку ми схарактеризували
як політику „єдиної і неділимої Росії“, так
багато, що про це тут зайва річ більше
говорити.

Далі, Закордонна Група Української
Комуністичної Партії звертається до
членів III. Інтернаціонала з такими запи-
таннями:

1. Чи вважають товариші бажаним
для успіху революції об'єднання в кому-
ністичному Інтернаціоналі якомога більше
революційних сил і включення в його
всякої організації й партії, яка визнає
принципи його й умови вступу? Коли
товариші визнають це бажаним, то чи не
можуть вони відповісти українським ро-
бітникам, через що, на яких підставах,

з яких мотивів Українську Комуністичну
Партію, що визнає програму ІІІ. Інтер-
націоналу й усі умови вступу до його,
що бере активну участь у проведенню
радянської влади на Україні, що всіма
силами бореться з контрреволюцією.
через що саме цю партію не прийнято
в ІІІ. Інтернаціонал?

Ми вважаємо потрібним нагадати товаришам, що всяка країна (державна) має право бути представлена в комінтернаціоналі своєю комуністичною партією. Україна, як відомо з усіх нот, заяв і декларацій російського совітського уряду, є самостійна, незалежна радянська держава. „Комуністична Партія (большевиків) України“ є тільки областна організація Російської Комуністичної Партії, вона не може представляти в Інтернаціоналі самостійну державу, через це вона входить у склад російського представництва.

І це цілком послідовно й логічно, що під „Маніфестом 2. Конгресу ІІІ Комуністичного Інтернаціоналу“ є підписи всяких можливих країн на світі — Латвії, Естонії, Турції Перзії, навіть Кореї, немає тільки підписів представників комуністичного руху України.

Це зрозуміло. Але ні нам, ні українським робітникам не зрозуміле, через що „Українська Комуністична Партія“, що не є областною організацією Р. К. П., що має своїм завданням організацію внутрішніх комуністичних сил України, українського пролетаріата міста й села, через що цю партію не допущено в комінтернаціонал?

— Через що разом з цією партією, а також Закордонною її Групою, яка тепер ввійшла в склад цієї партії, одпихаються від участі в вищому комуністичному інтернаціональному (а не руському!) органі українські революційні комуністичні сили?

2. Європейським товаришам. що входять у склад III. Інтернаціоналу, краще видно ті чи інші мотиви, якими керується Російська Комуністична Партія в своїх діях. Ми просимо цих товаришів відповісти нам і українським робітникам, з яких мотивів виходить Центральний Комітет Російської Комуністичної Партії, проголошуючи й реклямуючи самостійність Української Совітської Республіки, а в життю суворо переслідуючи тих, хто приймає серіозно це проголошування? Та не тільки тих, хто самостійність або

федерацію, а навіть просту самодіяльність місцевих сил хоче переводити в життя? Які ближчі чи дальші інтереси революції вимагають такої чудної й провокуючої на обурення мас тактики?

3. Як ставляться європейські товариші, члени III. Інтернаціоналу, до системи радянської влади? Чи вважають вони її корисною формою диктатури пролетаріату, чи ні? Коли вважають корисною, то чи не гадають вони, що тільки одне голе проголошування радянської влади без фактичного існування її є шкідливе для революції? І чи ті делегати III. Інтернаціоналу, які суть в йому від європейських країн, можуть з чистим сумлінням сказати своїм робітникам, що дійсно бачили радянську владу в Росії й що можуть поручитись, що це не одна вже фікція, не декорація, а дійсна державна влада політичних мас?

4. Яким методом краще розвивати класово-нерозвинену свідомість мас: мо-

ральним, духовим, ідейним впливом пар-
тії, втягненням мас у процес пролетар-
сько-державної роботи й влади, чи одсу-
ненням їх од фактичної участі в цьому.
обмежуючись проклямаціями, декретами
й карами?

Що краще: чи боротись у рядах робіт-
ничих депутатів за свій вплив, боротись
ідейно, силою своєї соціальної програми,
своїми дійсно - комуністичними
вчинками, чи просто фізичною си-
лою звести ради до порожніх
фікцій, а владу всю віддати „єдіно-
лічним“ комісарям з правом роз-
стрілу тих, хто не погодиться
з таким „впливом“?

Ми могли би задати європейським това-
ришам ще багато запитань, але нам здаєть-
ся, що коли б товариші захотіли щиро, як
комуністи, відповісти хоч би на ці запитання,
їм довелось би насамперед зробити те,
що ми пропонуємо: зробити розсліду-
вання діяльності Рос. Ком. Партії
в Росії й на Україні.

На закінчення ми звертаємось до євро-
пейських товаришів, членів III. Інтернаціоналу,
з таким проханням:

„Закордонна Група Української Комуністичної Партії“ ввійшла в склад „Укр. Ком. Партії“. Цей наш лист викличе ще більші репресії над нашою партією на Україні. Ми прохаємо європейських товаришів дозволити нашим товаришам на Україні звертатись до представників європейських партій у III. Інтернаціоналі за судом над ними за ті чи інші вчинки. Не оборони й захисту українських комуністів ми просимо, а тільки суду перед карами, але не суду Р. К. П. і не революційних трибуналів, які суть бюрократичними органами тої самої Р. К. П., а суду європейських товаришів, представників у III. Інтернаціоналі.

І так само ми готові віддати себе кожної хвилини під суд європейських товаришів за сказане нами в цьому листі. І ми непохитно певні, що, коли буде цей суд, чи європейських товаришів, чи історії, то не нас буде осуджено за ту велику шкоду, революції, яку їй тепер робиться в Росії й на Україні і в цілому світі.

Хай живе дійсна революційна послідовно - комуністична тактика!

Геть з націоналізмом і шовінізмом!

Хай живе дійсний, верховний
орган революції, III. Комуні-
стичний Інтернаціонал!

Хай живе всесвітня комуні-
стична революція!

Відень, дня 9. XI. 1920,
в день третіх роковин соціалістичної рево-
люції в Росії.

**ЗАКОРДОННА ГРУПА УКРАЇНСЬКОЇ
КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.**

Адреса Зак. Групи:
Відень, XVIII., Hans Sachsgasse, 18, I.

І. ДОДАТОК.

Лист тов. Г. Лапчинського до ред. „Червоного Прапора“.

Понизше подаємо лист руського товариша, поміщений в ч. 24—25 „Червоного Прапора“ (Харьків, 11. липня 1920), в якому він широко пояснює, чому він виступив з К. П. (б.) У. і чому вступив до У. К. П. Опублікування цього листа мало всякі наслідки як для автора, так і для газети. Його самого вислано з України, без права повороту до неї, а вихід „Червоного Прапора“ застановлено. Нині У. К. П. позбавлена своєї преси і всякої можливості промовляти публично до української пролетарської opinio. Листа тов. Л. друкуємо в мові оригіналу.

Р е д а к ц і я.

У в а ж а е м ы е т о в а р и щ и !

Многие товарищи обращаются ко мне с вопросом, как случилось, что я вышел из Коммунистической Партии (большевиков) Украины, а затем вступил в Украинскую Коммунистическую Партию. Принимая во внимание, что широкие слои сознательных рабочих и крестьян Украины, все украинские политические деятели революції, наконец целый ряд великорусских революционеров знают меня, как политического работника, который с 1905 года неизменно стоял сна-

чала в рядах Росс. Соц. Дем. Рабоч. Партии (занимая в ней большевистскую позицию), а затем в Р. К. П., или ее областной украинской организации К. П. (б.) У., который разделял ответственность за политику этой партии на Украине в качестве члена главного комитета С. Д. большевиков Украины (в 1917—18 г.г.), члена Первого Украинского Советского Правительства и члена Центрального Исполнительного Комитета первых трех созывов, — я считаю необходимым выступить публично с объяснением причин, вынудивших меня организационно порвать со старым центром коммунистического движения на Украине и примкнуть к новому, более молодому.

Нужно возможно полнее осветить этот случай, ибо являясь по внешности чисто индивидуальным, он в действительности органически связан со всею эволюцией, происходящею в К. П. (б.) У., как звено в общей цепи серьезного процесса в украинском коммунистическом движении.

Поэтому я прошу дать моим объяснениям место в „Ч. П.“, надеясь, что и другие органы советских партий ознакомят читателей с моими соображениями.

С первых выступлений партии большевиков на арене украинской революции, которые относятся к I-му Всеукраинскому Съезду Советов (назначенному на 1-ое Декабря 1917

г. в Киеве и перенесенному затем в Харьков), — ибо до того времени эта партия, как организация русских и руссифицированных рабочих, от участия в украинской революции фактически уклонялась, относясь к ней приблизительно, также отчужденно и враждебно, как к национальному движению в еврейском, например, пролетариате — с того момента как организованный большевизмом рабочий класс, армия и крестьянство начали борьбу во всеукраинском масштабе за создание украинской национально-территориальной советской власти в противовес буржуазно демократической Центральной Раде, — внутри партии, сначала главным образом в руководящих верхах наметились два совершенно противоположные течения. Одни — фактически значительное большинство, спиравшееся на средних партийных работников, всем предыдущим воспитанием совершенно неподготовленных к участию в национальной революции — продолжали смотреть на попытки создать украинское территориально-национальное государство, как на комедию, разыгрываемую с целью одурачения украинских шовинистов и за границу, в лучшем случае, как на тактический маневр, другие искренне убедились в необходимости коренной перестройки бывшей российской империи и движимые чувством долга перед страной, организация

которой поручена им революционным пролетариатом, приходили к сознанию, что Украина является отдельным и целостным территориально-национально-экономическим организмом.

Первые находили поддержку в московском партийном центре, делали дезорганизаторские эксперименты в виде создания отдельной Донецко-Криворожской Республики и всячески подрывали авторитет Народного Секретариата в Киеве. Выпукло выразилось отношение московских товарищей в заявлении т. Сталина, который в апреле 1918 г. по прямому проводу поставил на вид т. Затонскому, что мы уже „довольно поиграли в республики и правительства“. Я и в то время решительно защищал позиции вторых. На таганрогском совещании по вопросу о конструировании Коммунистической Партии с т. т. Шахраем, Скрипником и другими мы голосовали за создание Украинской Коммунистической Партии, как равноправной секции Интернационала против предложений большинства, стоявшего за фактическое подчинение Р. К. П. и предлагавшего назвать партию Коммунистическою Партией Украины или даже („Катеринославська точка погляду“) — „Российская Коммунистическая Партия на Украине“.

Военная ликвидация Германией советской власти на Украине прервала дальнейшее развитие событий.

В 1919 году коммунистическое движение и советская власть на Украине строились в политической обстановке, резко отличавшейся от первого периода.

Независимая Украинская Советская Республика, обладающая своею армией и полнотою власти на всей территории, существующая на ряду с такими же Эстонией, Латвией, Белоруссией и Литвою, перспективы объединения с Галицией, вовлечение в советское и партийное строительство чисто украинских местных сил, переход на советскую платформу боротьбистов и незалежных — все это давало основание надеяться на нормальное развитие страны и революции. Но очень скоро уже пришлось убедиться в тщетности этих надежд.

Безудержно централизаторская политика московского центра, сводившего на нет всю самостоятельность местных органов, превращавшего их в чистую фикцию, а затем и формально упразднившая наиболее важных из них, полная неспособность и бессилие даже таких влиятельных и талантливых товарищей, как Пятаков и Бубнов дать отпор этой политике, — руссотяпство, заполнение всего советского и партийного аппарата отбросами из великорусского центра дезор-

ганизовали страну, лишили ее всякой способности сопротивляться контрреволюции изнутри и извне и чуть не привели к крушению революции даже и в Белороссии.

Широкие круги партийных большевиков и в центре, и особенно на местах уже приходили к сознанию полной ошибочности политики К. П. б. У. Но центральные учреждения последней, оторвавшись совершенно от периферии, чувствуя себя лишь „эманацией“ Ц. К. Р. К. П. закрывали глаза на растущее недовольство.

К этому времени в Киеве по инициативе покойного тов. Слинько сгруппировались товарищи (позднее известные под именем „группы федералистов“), поставившие своею задачею оздоровление политики партии, превращение ее в независимую от Р. К. П. организацию рабочих и бедных крестьян Украины, управляющую всем коммунистическим строительством, и исходя из учета местных сил и условий украинской действительности.

Такие же цели как будто преследовала и партия боротьбистов, а потому объединение этой партии с К. П. б. У. федералисты считали крайнее важным для революции на Украине, ибо им казалось, что таким образом здоровое течение внутри К. П. б. У. быстро окрепнет и наконец победит.

Между тем ход событий по мере очищения территории Украины от Деникинских банд показал, что московский центр несмотря на словесно декларированную ноябрьскою конференциею Р. К. П. перемену политики на Украине в сущности решил сохранить прошлогодние методы партийного и государственного управления этою страной. Руководство было передано тем самым лицам, которые и формально и по существу были виновниками прошлогодного поражения, к ним сверх того были добавлены элементы, тормозившие осуществление народным секретариатом правильно намеченного им политического плана еще в 1917 году.

Результаты не замедлили оказаться, — и внутреннее состояние страны, вялость работы советских учреждений, пассивность городского пролетариата, состояние деревни, темп партийной жизни — все указывает на кризис еще более глубокий, чем в прошлом году.

Попытки группы федералистов в Москве, подавшей докладную записку в Ц. К. Р. К. П., в которой она, опираясь на факты, указывала на необходимость действительного пересмотра украинской политики, — в Гомеле, когда созванное по ее инициативе совещание представителей партийных организаций Правобережья единогласно высказалось за создание действительно независимого партий-

ного центра и действительно повновластного правительства на Украине, на мартовской всеукраинской партийной конференции, которой она представила тезисы, ставшие затем широко известными всей партии и встретившие повсеместное сочувствие, — все это даже в малой мере не смогло преодолеть инерции партийного аппарата и оказать давление на назначенный Ц. К. Р. К. П. украинский партийный центр.

Где же выход из тупика? Я отвечаю:

1. В создании самостоятельной Украинской Коммунистической Партии, входящей на равне с Р. К. П. и партиями других стран в III Интернационал.

2. В создании самостоятельных центров, объединяющих все формы движения украинского пролетариата (профессиональных, кооперативных, молодежи, женщин и т. д.)

3. В создании на Украине советского правительства, обладающего всею полнотою власти, по всех отраслях управления и действующего во всех необходимых случаях (прежде всего в вопросах обороны и хозяйственного строительства) в полном согласии и на точно установленных основаниях с правительствами всех других советских республик а прежде всего с Р. С. Ф. С. Р.

Но ведь эти взгляды разделяет подавляющее большинство местных украинских большевиков, все бывшие бороть-

бисты (кроме двух трех централистских неофитов), к ним присоединяются каждый день все новые и новые товарищи, даже приехавшие из России, но как честные работники, политики и добрые интернационалисты, способные подавить в себе пережитки московского централизма и шовинизма.

В необходимости такой системы строительства рабоче - крестьянской Украины убеждаются даже не коммунисты, а просто все добросовестные и грамотные „спецы“ на практике повседневной государственной работы.

Почему же не бороться внутри К. П. б. У. за преобладание этого все растущего движения, которое все равно рано или поздно победит?

Я отвечаю „могий вместити да вместит“. Я только думаю, что обязанностью каждого пролетарского революционера является внедрять прежде всего в сознание рабочих масс те взгляды на способы их освобождения, которые он считает правильными. Ведь оставаясь в К. П. б. У. высказанные мною взгляды разпространять среди рабочих нельзя. Но я твердо кроме того знаю, что и внутри партии их проводить невозможно. Этому научил меня и опыт киевской кампании перед конференцией, и самая конференция, и последние события, когда то, что в прошлом году было маловероятным в Зень-

ков, некоторыми людьми выдвигалось на
порядок дня в Харькове.

Я вступил в Украинскую Коммунистическую Партию, потому что это дает мне возможность прояснять сознание некоторых рабочих кругов Украины, хотя бы пока еще и не очень широких; потому что партия эта стремится провести в жизнь те же принципы строительства Советской Украины, которые я все время отстаивал, будучи членом К. П. б. У.; потому что программа этой партии может быть положена в основание для объединения всех коммунистических сил Украины.

Я уверен, что со своими старыми товарищами по К. П. б. У. я еще встречусь в будущей единой Украинской Коммунистической Партии.

Георгий Лапчинский.

II. ДОДАТОК.

На у всьому чесні з собою.

Виривки з непосланого листа до
Ц. К. Р. К. П.

Для мене різниця між „соціалізмом“ і комунізмом особливо полягає ще в цьому, що „соціалізм“ представляють і захищають люди роздвоєні, непослідовні, нечесні з собою й з другими, які стоять одною ногою на одному березі, а другою на другому. В той час, як комунізм, на моє розуміння, є найбільша послідовність, перетворення ідей в акцію, злиття того, що говориться, з тим, що робиться, це суцільність, єдинство, найвища гермонія в людині й у громадянстві. Для мене підчас мого перебування в уряді Центральної Ради особливим стражданням була як раз ця подвоєність, цей тільки словесний соціалізм, який нами не творився, не втілювався. І чим же иншим большевизм ослаблював нас, більш чутливих, тих, що тужили за внутрішньою психольгічною організованністю, — (себ-то за цільністю), — як не цією захоплюючою сміливістю, залізною послідовністю, гордістю здійснення слів, втіленням того, що тільки уявлялось, руйнацією того, що з давних давен втілено. Це нас, противників його, ослабляло з сере-

дини, це пробуджувало созвучні тони, це паралізувало силу опорної енергії.

Хотілося дати й собі волю бути соціялістом, справжнім, дієвим, який втілює нарешті те, про що стільки говорилося, — себ-то, бути „большевиком“.

От чому я в 1917 році одійшов від боротьби й виїхав не з „своїми“, не з Центральною Радою в Житомир, але пішов пішки на бік „ворогів“ большевиків, на територію, яка була занята у „нас“ „ними“. Пішов для того, щоб бути соціялістом, щоб наблизитись до великої цільності, дієвості й чесності слова з ділом. (Зауважу, до речі, що я не сам переживав це, нас було багато).

І що ж? Мене й таких, як я, большевизм одштовхнув від себе. Чим? Тим самим, що ми зневажали в собі, чого хотіли позбутись: подвоєнністю, непослідовністю, нечесністю слова з ділом. Ми побачили, що „большевики“ не до кінця большевики, що, руйнуючи й змітаючи старі відносини й форми життя, вони не все, не до кінця руйнують, що вони про де-що теж тільки говорять, перетворити ж в діло, в акцію те, що говорять, не можуть, не сміють, не хочуть.

І як раз оця подвоєнність, ця непослідовність була в тому, що нас, українських соціялістів, боляче торкалось, себ-то

духового, національного відродження нашого народу. Коли в мене на очах топтали портрети Шевченка, коли глузували при мені з української мови, коли з матірною лайкою згадували ім'я мого краю й коли це саме (тільки в більш пристойних формах) робили не прості салдати, але відповідальні партійні діячі большевизму, я з боєм зрозумів, що й большевики мають такі куточки, до яких не досяг вогонь їхньої великої сміливості, що в цих куточках і вони такі ж нечесні, непослідовні, несміливі, й старі, як перший-ліпший руський чорносотенець.

Мене це, правда, в обійми Німців не штовхнуло, але інших, які були слабійшими, тих це просто відкинуло до них. „Брехня — соціалізм і большевизм! Насильство пана над бувшим рабом тягнеться й далі. Рятуйся, захищайся всякими засобами!“ Такий був лозунг навіть тих, які могли б бути вірними, гарячими, жорстокими й безжалісно-послідовними робітниками революції. Ваша непослідовність, руські товариші, ваша податливість у вашому почуттю пануючої нації викликала у них недовіря до вас, а через вас і до того великого, що несли ви в других галузях. * Вам це невідомо, вам, можливо, це й байдуже, але мені видно було, з яким стражданням, з яким боєм серед Українців мнялась і топталась зелена весняна віра, що починала вже давати паростки, віра в дій-

сний соціалізм. Для нас, Українців, це було недосяжно, ми повинні були за право бути дійсними соціалістами платити зрадою своїй національності, ми повинні були з матірною лайкою згадувати ім'я нашої країни, щоб не боятись назви „контр-революціонера“.

Так було в 1917—1918 роках. Чи стало тепер, через 2—3 роки инакше? Ні! По суті майже ніщо з вашого боку не змінилось. Правда, портретів Шевченка не топчуть ногами й не завжди висміюють „собачу“ (українську) мову; слово „Україна“ вживають без матірної лайки. Але діло ж не в тій чи в іншій мірі брутальності; иноді делікатним закордонним словом можна дошкульніще, кривавіще зачепити, ніж „істинно-руським“. Та й не в словах суть. Суть у послідовності, в погодженості слів з ділом, у тому, словом, що робить по суті різницю поміж „соціалізмом“ і комунізмом, поміж жовтим Інтернаціоналом і комуністичним Інтернаціоналом. От цього нема на Україні — і тепер, як не було його ні в 1917, ані в 1918 р., ані весь час. Є слова, є формули, але нема їх здійснення, нема волі до здійснення! Якась сила, якась глуха, вперта стіна стоїть поміж вашим словом та ділом. Окремі особи з ваших же рядів силкуються нігтями дряпати цю стіну, декотрі з досади б'ються об неї головою, попадають

навіть у чрезвичайку за те, але стіна стоїть, як і стояла.

В чому ж річ? Що за мур такий?

Це, товариші, ваше застаріле, з молоком матері всмоктане, на поверх вашої свідомости й критики не винесене, ніколи вами самими не висміяне, завжди викохуване почуття руського націоналізму. Не програмового, ні, — в програмі вашій, у резолюціях ваших, в оголошених цілях ваших його немає, цього вам не можна закинути. Але воно є в крові вашій, у способах думання й відчування.

Колись підчас гетьманщини в одній приватній розмові з тт. Раковським і Мануїльським ми погодились, що й з боку руських були помилки й що їх не треба повторювати. Я поставився до сього признання щиро й постарався виправити свої помилки.

(Я ввесь час говорю про себе, але не як про особу, а тільки як про одного з багатьох, чому й гадаю, що мої висловлювання матимуть для вас деякий інтерес.)

З боку ж т. Раковського (знову, не як особи, але як представника певної групи) такої широти немає.

А з якою радістю, з яким великим, розв'язаним почуттям полегкості в колах українських соціалістів було прийнято відому резолюцію Ц. К. Р. П. К. (вересень 1919 р.) Не стільки радісно було від того, що нарешті

революція на Україні входить у нормальні форми, як від того, — що, нарешті, помилки визнано, що от вона, большевицька послідовність до кінця, от вона виявилась таки, вона перемогла, нема більше розходження слова з дією! І як це допомогло нам, українським комуністам, у боротьбі з нашими соціальними ворогами з бувшого єдиного національного фронту! Як це зміцнило тих, що хитались, що мали сумніви! Не тим зміцнило, що тішило їхній „націоналізм“, ні, але тим, що зміцняло віру в ідею, в учення, в суть большевизму. Большевизм (комунізм) у суті своїй такий, мовляв, що не може допустити ні непослідовности, ані насильства над розвитком. Він мусить перемогти часові ухилення. І от бачите, от бачите — він переміг!

І уявіть собі, товариші, стан тих людей, коли вони довідуються, що ніякої „перемоги“ не було, що ніякі помилки не визнано, що все це тільки слова, потрібні й ужиті для певної цілі й певного часу, що поза словами ховається все те саме, що викликало невдоволення.

Я знаю, що можуть сказати: звичайно, тому, хто пронятий тільки національними інтересами, а революція для його є тільки засіб для цієї головної цілі, тому це — страшно. Істинному ж комуністові треба покінчити з національними питаннями, він повинен мати тільки одну ціль: перемогу сві-

тової революції над капіталізмом. От в інтересах цього й тільки цього, мовляв, і вживається дійсними комуністами та чи інша тактика в національнім питанню. Потрібна для революції самостійність тої чи іншої нації, країни? Нехай буде самостійність. Потрібне об'єднання? Об'єднать і не слухать націоналістичного галасу. Що ж до України, то тут, мовляв, централістична політика являється просто коїчною необхідністю, від цього залежить доля цілої революції. І в цьому ніяких сентиментів допускати не можна. Коли ж деякі слова можуть заспокоїти націоналістичні, не революційні елементи, то чому ж їх і не проголосити?

І от тут хочеться запитати вас, товариші: Чи це ж так? Чи дійсно ж в ім'я революції переводиться централізм? Чи нема тут несвідомої, тайної, глибоко захованої причини, яка допомагає такому висновку?

Насамперед, чи буде шкідливим для революції переведення в діло тих слів, які було сказано в відомій резолюції Ц. К. Р. К. П. (і, мабуть, було сказано не тільки для українських елементів, але й для членів своєї партії)? Чи буде шкідливим те, що ідея союзу, федерації рівноправних радянських республік буде здійснюватись, що буде дієва, щира воля до втілення цієї ідеї? Не одразу, не в цілому, але повільно, помалу, тільки неухильно, твердо, ясно, недвозначно? В чому

саме шкода для революції від здійснення братерського союзу двох економічних, соціалістичних організмів? Чому цей союз може існувати для вас тільки на словах, а на ділі є проковтнення одного організму другим? Чому те ковтання так легко знаходить у вас теоретичне обґрунтування, чому ви, товариші, так охоче допускаєте його, виправдуєте, пояснюєте й доводите його необхідність? Чи дійсно тут говорять самі інтереси революції?

Ні, ані комунізм, ані революція такого проковтнення не вимагають. І централізація сил, і чистота революційного авангарду, й однолітність партії, все це може бути легше й краще (так, краще!) досягнуто й при федерації й без проковтнення, і без (необхідного при цьому!) утиску одної національності другою, та без того ослаблюючого сили недовіря одної сторони й другої, яке тепер помічається. Ви тому так легко й так охоче приймаєте й доводите політику проковтнення, що це відповідає вашому не витравленому, закладеному в вас від „старого світу“ почуттю руського, великодержавного націоналізму, що це реабілітує вас в очах „руських людей“ — ви, мовляв, не „расчленители Росии“, але „собиратели земли русской“, „возстановители мощи великой России“ й т. п. І коли ви схочете бути об'єктивними до кінця, товариші, ви згодитесь з цим, бо найкращим доказом справедливості моїх слів являються

ваші ж власні резолюції, відозви й статті (як наприклад т. Леніна).

Ви, можливо, й самі почуваєте ваше розходження слова з ділом, ви щиро, можливо, хочете, щоб при такій політиці не було деяких супроводних явищ, які вопіють до комунізму, як наприклад, пригнічення одної нації другою. І через те говорите про самостійність української культури, про українізацію совітської влади й навіть партії. Але коли ви маєте бажання й час уважно подумати над цим, то вам, яко марксистам, не прийдеться довго вирішувати, чи можлива яка будь самостійність, чи культурна, чи політична, чи якась інша без самостійности економічної. Вам, звичайно, ясно, що при такій політиці, як тепер є, всі апарати влади й управління не минуче повинні бути руськими, а не українськими. Але для чого ж нам „самостійна національна культура“, коли її до життя, до самого важного й потрібного прикласти неможливо? Для чого українському робітникові й селянинові своя „самостійна“ школа, книжка, мова (культура), коли в будівництві життя, в головних апаратах його вона є непридатна, коли там треба вміти „по-панськи“ балакати й писати?

І невже, товариші, ви гадаєте, що цього не бачать і не розуміють українські робітники та селяне? Правда, ви знову скажете,

що справжнім комуністам-робітникам байдуже, хто й де на якій мові балакає, що інтерес до цього є ознакою дрібно-буржуазної психології, що робітників національні почуття роз'єднують з робітниками других національностей і т. д. і т. д. А через те, мовляв, кожен Українець — чи робітник, чи селянин, чи інтелігент, як тільки він звертає увагу на національне питання — є не комуніст, є дрібнобуржуазний націоналіст або просто контрреволюціонер. Та більше: у вас навіть одне признание до української національності вже викликає підозріння в „неблагонадійності“. Але, коли хочете, я вам скажу, товариші, що кожен Українець, навіть комуніст, навіть найстаріший, вірний і надійний член вашої партії, коли він хоч раз прийшов до свідомости, що він — Українець, коли він знає, яку велику роль грав у розвитку свідомости укр. робітника й селянина нац. гніт, скільки зайвого й понижуючого страждання пережив наш народ через панування над ним других національностей, то такий Українець, знайте, неблагонадійний що до вірности сучасній вашій політиці на Україні. Щиро кажу вам: можете сміло не довіряти, коли торкається цього моменту, ні одному членові вашої партії, який уміє правильно, літературно балакати по українськи. Нехай це буде донос на своїх же, але я скажу, що ви не можете покластись

ані на одного національно свідомого Українця-комуніста; коли вони заявляють себе вірними прихильниками вашої політики, — не вірьте: деякі роблять це з страху, другі з користи, треті через безсилість, четверті з політики: всі ж вони чекають моменту, коли можна буде вільно й легко почувати себе Українцями, коли вони зможуть бути рівноправними з вами, але не підлеглими. Вони иноді навіть щиро клянуть „Україну“, „українське“, але це через те, що вони не сміють бути вільними в цьому відношенні, вони глибоко заздять т. Леніну, якому не соромно й не страшно бути „глибоко національним“, „руським“, якого т. Троцький (без страху бути запідозреним у дрібно-буржуазности) власне так і називає. Їм заздрісно, що т. Ленін може вільно любити руське й навіть гордитись хорошим національно-руським. І вони чекають на той час, коли й вони зможуть гордитись своїм хорошим, любити його й не боятись, що обстоювання його в життю може викликати підозріння в неблагонадійности. Але поки що вони мовчать, підлабузнюються, удають з себе добрих „еркапістів“, внутрішньо ж глибоко страждають від того, що Українці їх називають ренегатами, запроданцями, зрадниками.

Розуміється, настане колись час, коли ці „ренегати“ не будуть соромитись своєї національності, коли революція на Україні

буде українською, коли Українець в Інтернаціоналі матиме рівне місце з Руським, Німцем, Французом. Розуміється, об'єднання українських революційних сил на Україні мусить бути й буде неминуче, бо це є закон стихії й історична необхідність.

Але мимоволі хочеться вас запитати: для чого ж стільки зайвої, непотрібної боротьби за це? для чого стільки зайво-витрачених сил? для чого стільки шкоди наноситься вами цьому необхідному й корисному процесові? Для чого, в ім'я чого й з якого права ви відштовхуєте нас, українських комуністів і революціонерів, од участі в праці й боротьбі за визволення працюючих мас нашого народу? В ім'я брусіловської „великої, єдиної неделимой Росии“? По праву фізичної сили?

Ні, товариші, це недостойно того великого вчєння комунізму, прапор якого ви перші так високо й так сміливо підняли над усім світом. Ви зтомились уже тримати цей прапор і часом волочити вже його по багні. Але ви не хочете допустити, щоб молодші, свіжіші сили допомогли його підняти й нести разом з вами. „Великая, единая-неделимая“, закорінена в крові, з молоком царизму всмоктана вами, не дозволяє вам цього.

Ні, не у всьому ви, товариші, чесні з собою!.....

Москва, 20. IX. 1920.

В. Винниченко.

З друкарні Ігн. Штайнмана, т. з о. п., Відень, ІХ.

- № 9.** Хименко Гр.: Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 1920, 16^о, 16 стор.
- № 10.** Левинський В.: Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 11.** Піддубний Г.: Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16^о, 20 стор.
- № 12.** Ленін Н.: Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16^о, 12 стор.
- № 13.** Паннекук А.: Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16^о, 9 стор.
- № 14.** Карпинський В. А.: Що таке радянська влада і як вона будувється? Відень, 1920, 16^о, 40 стор.
- № 15.** Піддубний Г.: Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16^о, 30 стор.
- № 16.** Мазуренко В.: Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16^о, 48 стор.
- № 17.** Левинський В.: Мистецтво і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 20 стор.
- № 18.** Програма Української Комуністичної Партії. Відень, 1920, 16^о, 64 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

- № 19. Духове життя людини.** (Поезія, пластика, театр і народні празники). Відень, 1920, 16°, 50 стор.
- № 20. Калинович І.: Показчик до української соціалістичної і комуністичної літератури.** Відень, 1920, 16°, XVI+80 стор. (Друкується.)
- № 21. Богданов А.: Діалектичний матеріалізм.** Переклав Ю. Сірий. Відень, 1920, 16°, около 80 стор., (Друкується.)
- № 22. Меморандум Української Комуністичної Партії — Конгресові III. Інтернаціоналу.** Відень, 1920, 16°, 36 стор.
- № 23. Рац Л., Др.: Прикарпатська Україна і світова революція.** Відень, 1920, 16°, 29 стор.
- № 24. Революція в небезпеці!** (Лист Закор. Групи У. К. П. до комуністів і революційних соціалістів Європи та Америки). Відень, 1920, 16°, 94 стор.

.....

Замовлення посилати на адресу адміністрації „Nowa Doba“, Wien, XVIII. Hans Sachsg. 18.